

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
факультет філології
Кафедра англійської філології та перекладу

«Допущено до захисту»

В. о. завідувача кафедри англійської філології та
перекладу

_____ Вікторія АГЄЄВА-КАРКАШАДЗЕ

“ ____ ” _____ 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

на тему: **СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ (НА МАТЕРІАЛІ
АНГЛОМОВНОГО СЕРІАЛУ «BETTER CALL SAUL»)**

Керівник: к. філол. н., доцент бвз.

Агєєва-Каркашадзе Вікторія Олександрівна

Рецензент: к. філол. н., доцент

Чумакова Ксенія Олександрівна

Виконав: здобувач VI курсу групи 641М

Копієвська Марина Євгенівна

Спеціальності: 035 «Філологія»

ОПП: «Сучасна англійська комунікація і
переклад – англійська мова і література та друга
іноземна мова»

Миколаїв – 2025

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення	факультет філології
Кафедра, циклова комісія	кафедра англійської філології та перекладу
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	035 «Філологія»
ОПП / ОНП	«Сучасна англійська мовна комунікація і переклад – англійська мова і література та друга іноземна мова»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри англійської
філології та перекладу

_____ Вікторія АГЄЄВА-КАРКАШАДЗЕ
“ ” _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЕВИ

Копієвській Марині Євгенівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Специфіка відтворення юридичної термінології з англійської мови українською (на матеріалі англійського серіалу “Better Call Saul”)

керівник роботи: Агєєва-Каркашадзе Вікторія Олександрівна, к.філол.н., доцент б.в.з.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від
«__» _____ 2025 року № 245.

2. Строк подання здобувачем проєкту (роботи) «__» _____ 2025 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо є).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) згідно з планом кваліфікаційної роботи магістра

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) не планується.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Агеєва-Каркашадзе В.О.		
Розділ 1	Агеєва-Каркашадзе В.О.		
Розділ 2	Агеєва-Каркашадзе В.О.		
Висновки	Агеєва-Каркашадзе В.О.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1.	Вступ до кваліфікаційної роботи		
2.	Розділ 1. Теоретичні засади перекладу юридичної термінології		
3.	Розділ 2. Особливості перекладу юридичної термінології		
4.	Висновки		
5.	Переддипломна практика		
6.	Оформлення списку використаних джерел та літератури, додатків		
7.	Попередній захист		
8.	Рецензія на дипломну роботу		
9.	Захист дипломної роботи		

Здобувач

_____ (підпис)

Копієвська М.Є.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи)

_____ (підпис)

Агеєва-Каркашадзе

В.О.

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	9
1.1. Кінофільм як полісеміотичне явище.....	9
1.2. Підходи до визначення поняття «термін» та його особливості.....	17
1.3. Поняття та класифікація юридичної термінології.....	25
РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	36
2.1. Специфіка кіноперекладу.....	36
2.2. Способи перекладу юридичної термінології з англійської мови українською	39
2.3. Аналіз способів перекладу юридичної термінології на матеріалі англомовного серіалу “Better Call Saul”	45
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК БІБЛЮГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ	95
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Сучасна кіноіндустрія перебуває на етапі свого розквіту. Разом із виникненням звукових фільмів, постала проблема їх відтворення іншими мовами, оскільки фільми мають значний культурний вплив. Вони здатні об'єднувати народи з усього світу, порушуючи проблеми, які знайомі кожному. Зараз фільми – це не лише спосіб розважитися, але й потужний інструмент, за допомогою якого можна культивувати важливі ідеї. Якщо раніше можливості режисерів були досить обмежені, сьогодні технології дозволяють втілити майже будь-який задум. Тепер можна знайти фільми та серіали на будь-який смак – драма, триллер, комедія, фільми жахів, фантастика тощо. Зокрема, у кінематографі панує тенденція до зображення конкретних професійних галузей та відповідних образів. Однією з найпопулярніших сфер діяльності, що досить часто стає центром розвитку сюжету для багатьох кінокартин, є юридична сфера.

Юридична термінологія відіграє важливу роль у подібних фільмах, тому що саме завдяки таким лексичним одиницям зображене на екрані ніби оживає, набуваючи правдоподібності. Таким чином відтворення юридичних термінів є ключовою проблемою для перекладача під час роботи, оскільки його завдання полягає в тому, щоб зробити кінцевий продукт максимально зрозумілим для цільової аудиторії без втрати змісту. Аби здійснити адекватний переклад із англійської мови українською, перекладач повинен не тільки володіти іноземною мовою на відповідному рівні, але й знатися на судово-правовій системі англословних країн, яка має значні відмінності в порівнянні з українською.

Враховуючи вище зазначене, **актуальність дослідження** полягає в необхідності детального вивчення проблеми передачі юридичної термінології з англійської мови українською в галузі кіноперекладу, що спричинено популярністю аудіовізуального контенту різних жанрових спрямувань. Крім того, варто розвивати якісний кінопереклад саме українською мовою, оскільки до недавніх пір багато продуктів виходило в прокат мовою ворога.

Питанням визначення особливостей кінофільму займалися такі вчені, як Т. ван Дейк, М. Дінел, О. Гридасова, Р. Дженні, Т. Крисанова, Т. Лук'янова, М. Мельник.

Проблемою визначення дефініції поняття «термін» свої праці присвятили В. Карабан, Д. Мелінкофф, О. Мусієнко, Х. Сайгер, Г. Фелбер, Н. Швець, Д. Щерба.

Поняття юридичної термінології було об'єктом дослідження в роботах Н. Артикуци, А. Дудки, М. Любченко, А. Просяна.

Проблема класифікація юридичної термінології була висвітлена в роботах В. Згурської, А. Красницької, М. Любченко, А. Ляшук, С. Нікіфорової, І. Саміленко.

Про специфіку кіноперекладу писали такі дослідники, як Н. Бідасюк, Г. Кузенко, Т. Лук'янова, А. Мельник, О. Серебрянська.

Способи перекладу юридичної термінології були об'єктом дослідження в працях Ю. Баклаженко, О. Гнатюк, М. Карпушиної, І. Шумило.

Об'єктом дослідження є англomовна юридична термінологія.

Предметом дослідження є способи перекладу англomовної юридичної термінології з англійської мови українською.

Мета дослідження: класифікувати юридичну термінологію, використану в серіалі «Better Call Saul» (2015) у перекладі студії «Гуртом» (2015), і зробити кількісні підрахунки способів її перекладу.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) З'ясувати особливості кінофільму як полісеміотичного явища;
- 2) Розглянути підходи до визначення поняття «термін»;
- 3) Узагальнити наукові підходи до класифікації юридичної термінології;
- 4) Визначити особливості кіноперекладу;
- 5) Продемонструвати способи й особливості перекладу юридичної термінології з англійської мови українською;

- б) Здійснити кількісний аналіз способів перекладу юридичної термінології на матеріалі дослідження та визначити найпоширеніший серед представлених.

Матеріалом дослідження слугував англomовний серіал “Better Call Saul” (2015) у перекладі студії «Гуртом» (2015).

Для розв’язання поставлених завдань були використані такі **методи дослідження**: *метод аналізу і синтезу* (для визначення ознак юридичних термінів), *зіставний метод* (для визначення спільних і відмінних рис англійських й українських юридичних термінів в процесі перекладу), *трансформаційний метод* (для визначення змін, які зазнають терміни після перекладу) *статистичний метод* (для проведення точного кількісного аналізу способів перекладу юридичної термінології).

Наукова новизна дослідження: проаналізовано особливості відтворення юридичної термінології з англійської мови українською в кінотексті на матеріалі англomовного серіалу “Better Call Saul” (2015) у перекладі студії «Гуртом» (2015).

Теоретичне значення результатів дослідження: уточнено дефініцію поняття «термін», систематизовано способи перекладу юридичної термінології в кінотексті, проаналізовано особливості кінодискурсу та його вплив на процес перекладу юридичної термінології з урахуванням культурних особливостей.

Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю використання його результатів під час вивчення курсів «Вступ до перекладознавства», «Теорії та практики усного і письмового перекладу», викладання англійської мови для студентів юридичних спеціальностей, складання словників, написання курсових та інших наукових робіт, що концентруються на дослідженні специфіки перекладу юридичної термінології.

Апробація результатів дослідження здійснювалася під час участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2024 :

досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, регіональний та національний аспекти» з подальшою публікацією тез у секції «Гуманітарні науки», підсекція «Нові тенденції у перекладознавстві та методиці викладання» на тему “The peculiarities of film translation”. Друга апробація здійснювалася під час участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2025 : досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, регіональний та національний аспекти» з подальшою публікацією тез у секції «Філологія», підсекція «Нові тенденції у перекладознавстві та методиці викладання» на тему «Способи перекладу юридичної термінології з англійської мови українською».

Мета та завдання дослідження зумовили таку **структуру роботи**: вступ, два розділи, висновок, список використаних джерел, додаток і summary. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 126 сторінок.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1. Кінофільм як полісеміотичне явище

Кінофільм – це унікальне культурне явище, що є продуктом творчого сприйняття реальності і потужним засобом впливу на реципієнта. Згідно з Т. Лукьяною, фільм – це окремий твір кіномистецтва, створений певними культурами, який відображає ці культури. Якщо розглядати це поняття в технологічному аспекті, фільм визначається як сукупність статичних зображень (кадрів), що формують єдиний сюжет і супроводжуються звуковою доріжкою [с. 8].

Спочатку кінематограф позиціонувався лише як візуальне мистецтво, проте у другій половині ХХ століття науковці почали розглядати його як складну комунікативну систему, яка виражає певне значення. У цей період під впливом розвитку структуралізму й семіотики в науковому дискурсі виникла і закріпилася ідея розгляду кінофільму як знакової системи, що функціонує за прикладом природної мови. Французький семіотик К. Мец запропонував термін «кіномова» для позначення сукупності аудіовізуальних засобів вираження, які формують значення у кіно. На думку К. Меца, хоча структура кіно не є ідентичною до людської мови, вона все ж є мовною діяльністю, оскільки кіно ґрунтується на певних «лексичних» одиницях (кадри, сцени, плани, монтажні переходи), які поєднуються у «синтагми» послідовності, що утворюють смислову єдність. Водночас, на відміну від вербальної мови, кіномова не має чітко фіксованої граматики та не допускає двостороннього діалогу між відправником і реципієнтом [44, с. 83].

У своїх роботах У. Еко тлумачив кінофільм як мультикодовий текст, що поєднує візуальні, аудіальні та рухомі знаки, – це дозволило розглядати кінофільм

радіше як складну семіотичну структуру, у якій взаємодіють кілька рівнів значення, ніж просто як послідовність образів. Вчений виділяв три рівні членування кінематографічного коду: фігури (базові елементи кадру), знаки (поєднання фігур) та семи (подальше поєднання фігур, що створює значення). На його думку, завдяки такому членуванню може передавати складніші значення, а тому є ціннішим засобом комунікації, ніж мова [59, с. 59].

У вітчизняному науковому дискурсі такий підхід до розуміння кінофільму також набув поширення. На думку М. Мельника, кінофільм має своєрідну комунікативну систему, проте його не можна вважати мовою в традиційному розумінні, оскільки, на відміну від мови, він не володіє подвійною артикуляцією. Тобто у кінофільмі неможливо визначити одиниці, які були би аналогічними фонемам у мовленні; фільм як певний аудіовізуальний текст не має морфем, граматичне значення котрих здатне змінювати темпоральність висловлювання або ж формулювати граматичне заперечення. Фільм має можливість прямого зображення, але свої слабкі місця у зображенні, у порівнянні із мовою, він може цілком успішно компенсувати «псевдоморфемними» засобами, такими як монтаж. Отож фільм, на відміну від мови, не має подвійної артикуляції, але натомість має велику кількість засобів, які надають йому можливість передавати інформацію не лише виключно лінгвістичними шляхами. Так само як і мова, фільм об'єднує знаки до семантичних груп на основі синтагматичних та парадигматичних зв'язків [28, с. 124].

Досліджуючи кінофільм із лінгвістичного та семіотичного боків, науковці також виділяють такі поняття, як «кінотекст», «кінодіалог» та «кінодискурс». Пропонуємо розглянути кожне з них більш детально.

Кінотекст трактується як зв'язне, цілісне й завершене повідомлення, сформоване за допомогою вербальних (мовних) та невербальних (зорових і/або звукових) знакових систем. Воно створюється відповідно до творчого задуму колективного, функціонально розподіленого автора через використання

кінематографічних кодів, фіксується на матеріальному носії й призначене для екранної демонстрації та аудіовізуального сприйняття глядачем.

О. Щербак пише, що кінотекст – це постановочний фільм, що складається з образів, що рухаються, та статичних, мовлення, усного та писемного, шумів та музики, що особливим чином організовані та перебувають у нерозривній єдності [47, с. 178].

На думку Т. Крисанової, кінотекст – це складний полікодовий медіатекст, який існує у формі кінофільму, поєднує загальнотекстові та специфічні характеристики, є завершеним витвором колективного автора і призначений колективному адресатові [23, с. 99].

Тобто значення в кінотексті передається через дві семіотичні системи – лінгвістичну і нелінгвістичну. Згідно з класифікацією Ч. Пірса всі знаки розподіляються на три основні типи залежно від характеру взаємозв'язку між означальним і означуваним: 1) знаки-ікони, які ґрунтуються на подібності між формою знака та його змістом; 2) знаки-індекси, що виникають на основі причинно-наслідкових або просторових зв'язків між означальним і означуваним; 3) знаки-символи, для яких зв'язок між формою і значенням встановлюється умовно, за згодою учасників комунікації [34, с. 221-222].

Лінгвістична система послуговується знаками-символами, оскільки представлена вербально – письмово (через різноманітні написи, наприклад, листи, таблички, вивіски, які з'являються в кадрі, тощо) й усно (мовлення героїв, закадровий голос, пісні). Слова природної мови вважаються символічними знаками.

У той же час нелінгвістична система реалізується за допомогою невербальних засобів – через візуальні та звукові компоненти. Візуальна складова кінотексту включає цілу низку іконічних та індексальних знаків – зображення людей, тварин, предметів, які в кадрі взаємодіють між собою через рух: жести, міміку, пантоміму, переміщення тощо. До цієї ж групи належать масштабні

динамічні події, такі як вибухи, природні катаклізми чи техногенні катастрофи, які реалізуються за допомогою візуальних ефектів.

Звуковий компонент нелінгвістичної системи охоплює природні шуми (звуки дощу, тварин, кроки), технічні аудіоефекти, музичний супровід. Таким чином за допомогою візуальних і звукових компонентів формується багаторівнева знакова система кінотексту, оскільки такі елементи виконують роль так званих лексичних одиниць кіномови.

Аудіовізуальний компонент підсилює вербальну складову кінотексту, надає йому завершеності. Інтонація, вираз обличчя акторів, композиція, освітлення, підбір кольорів та інші спецефекти здійснюють винятковий вплив на реципієнта, створюють необхідну атмосферу, викликають емоції, таким чином передаючи тонкі відтінки значень, що не завжди вдається зробити за допомогою самих лише мовних засобів. Кожний звуковий ефект, наприклад, шуми або музика, надають просторово-часову характеристику середовища, у якому відбуваються події.

І. Шевченко вважає, що всі невербальні компоненти формують кіномову, стверджуючи, що кадр – структурна одиниця кінотексту, «основний носій значення кіномови». Коли кадри організовують послідовно під час монтажу, вони утворюють кінофрази, що формують оповідь. Процес поєднання кадрів шляхом монтажу можна вважати аналогічним до поєднання морфем у слова, а слів у речення. Одиниці кінотексту можна розташувати так: кадр → кінофрази → розповідь → сюжет. Крім того, за межами кінотексту знаки, об'єднані кадром, лише в теорії володіють певним значенням, проте завдяки монтажу вони набувають образно-сміслової завершеності, оскільки вибудовуються складні семантичні зв'язки [43, с. 197].

Через поєднання двох систем кінотекст вважають різновидом креолізованого тексту. А. Ісаєнко зауважує, що креолізований текст – це текст, структура якого складається з двох негомогенних частин: вербальної і невербальної (яка належить до інших знакових систем, ніж природна мова) [18, с.

241]. У результаті взаємодії двох принципово різних знакових систем реалізується комунікативна функція кінотексту, який репрезентує особливу форму креолізованого тексту, закріпленого на фізичному носії та призначеного для демонстрації на екрані й подальшого аудіовізуального сприйняття.

Найбільш відомими типами кінотексту є такі: 1) кіносценарій, формування якого відбувається за певними етапами: сценарна заявка → лібрето → літературний сценарій → чорнова версія сценарію → робочий або режисерський сценарій → пооб'єктний сценарій. Кіносценарій є твором кінодраматургії, що створюється для подальшого втілення на екрані. В той же час, кіносценарій є літературною основою фільму, загальним терміном, яким позначають надруковану працю, в якій детально розповідається про події та діалоги фільму; 2) записи по фільму (літературні, монтажні, записи кінодіалога); 3) написи (заголовні, проміжні та заключні написи, які називаються титрами. Субтитри – внутрішньокадрові написи).

Для позначення всієї лінгвальної системи фільму в науковий обіг введено термін «кінодіалог», який виокремлюють О. Кармишева, Т. Лукьянова, Ю. Плетенецька та Т. Журавель. Кінодіалог охоплює усно-вербальний і письмово-вербальний компоненти фільму, і розглядається як інтегрована в структуру складова фільму. О. Кармишева і Т. Лукьянова розуміють кінодіалог як вербальний компонент гетерогенної системи – фільму, смислова завершеність якого забезпечується відеорядом останнього. Кінодіалог фактично є штучно сконструйованим різновидом розмовного мовлення, який створює ілюзію справжньої бесіди і підпорядковується художньому задуму режисера. Оскільки діалог призначений для швидкого сприйняття та реакцію аудиторії, він повинен вирізнятися найвищою інформативністю та зрозумілістю [20, с. 70]. Кінодіалог наслідує розмовне мовлення на фонетичному, лексичному й синтаксичному рівнях, однак зазнає цілеспрямованих змін відповідно до авторського бачення. Однак існує думка, що кінодіалог відтворює природне мовлення лише умовно,

адже в ньому майже відсутні повтори, уточнення й інші риси звичайного спілкування; натомість зустрічається багато дотепів, лексичні штампи, характерні для певних жанрів, теми, нетипові для повсякденної комунікації, короткі та прості речення. Крім того, кінодіалогу властива так звана «музичність», що виникає завдяки ритмічній впорядкованості та структурованості реплік у межах висловлювань і під час чергування мовців. Елементи спонтанності, наприклад, накладання реплік чи нерішучість персонажів, у кінотексті виглядали б як технічні помилки або свідчили б про недосконалу акторську гру. Через це зафіксований у сценарії діалог завжди відрізнятиметься від природного мовлення [20, с. 19-20].

Говорячи про наступне поняття – кінодискурс – важливо наголосити, що серед науковців точаться дискусії щодо того, чи є кінофільм частиною медіадискурсу чи все ж таки власне кінодискурсу. Загалом наразі існує два підходи до визначення медіадискурсу. Згідно з першим медіадискурс трактується як специфічний вид мисленнєво-мовленнєвої діяльності, характерним для інформаційного мас-медіа простору. Тому його слід відмежовувати від інших типів дискурсу – політичного, релігійного тощо. Другий підхід трактує медіадискурс як будь-який вид дискурсу, що реалізується в медіапросторі та продукується ЗМІ. Звідси, можна говорити про політичний, релігійний, науковий медіадискурси, вважаючи, що для своєї реалізації дані типи інституціонального дискурсу потребують наявності набору відносно стійких правил формування, інтерпретації та трансляції масової інформації. У своїй роботі ми дотримуємося другої точки зору, інтерпретуючи мас-медійний дискурс як тематично сфокусовану, соціокультурно обумовлену мовленнєвомисленнєву діяльність у мас-медійному просторі [41, с. 311].

Наприклад, Т. ван Дейк вважає доцільним розглядати кінофільми, телевізійні шоу і новини як частину медіадискурсу. Досліджуючи у своїх роботах проблему репрезентації етнічних меншин у медіа, вчений виокремлює медіадискурс, до якого зараховує телевізійні шоу, пресу, радіо і кінофільми [78, с.

241]. О. Підгрушна відносить кінофільми до категорії розважального дискурсу (що також охоплює телевізійні шоу, музику та відеоігри), який трактує як різновид медіадискурсу [73, с. 13].

Однак інші науковці дотримуються другого підходу і виокремлюють власне кінодискурс. І. Шевченко стверджує, що кінодискурс – це полікодове когнітивно-комунікативне утворення, поєднання різних семіотичних одиниць в їх нерозривній єдності, яке характеризується зв'язністю, цілісністю, завершеністю, адресатністю [43, с. 197]. Поняття кінодискурсу також зустрічається в працях О. Гридасової, Т. Крисанової, О. Зверєвої та інших.

О. Гридасова стверджує, що кінодискурс можна охарактеризувати з точки зору функцій, які він виконує, будучи семіотичною системою. Ці функції включають в себе передачу актуальної інформації, передачу минулого досвіду, участь у продукуванні нового знання, регулятивну функцію, емотивну функцію, естетичну функцію, і меншою мірою – метамовну і фатичну функції. Особливо значимою є естетична функція, яка пов'язана з увагою до «повідомлення заради самого повідомлення», тобто швидше до форми вираження змісту, а не до самого змісту. Естетичний компонент проявляється в емоційно-почуттєвій оцінці повідомлення з точки зору його «краси» [10, с. 103].

М. Дінел окрім кінодискурсу виокремлює ще й «кінематографічний дискурс» і підкреслює, що це різні поняття, оскільки останній об'єднує лише аудіовізуальний аспект кінофільму, у той час як кінодискурс інкорпорує також і лінгвістичні засоби [57, с. 42]. Цю думку підтримує Р. Дженні, подаючи кінодискурс як явище, що становить комбінацію лінгвістичних й екстралінгвістичних аспектів [64, с. 85].

Кінодискурс класифікують за низкою критеріїв:

1) за змістовим критерієм: художній (ігрове кіно) та документальний кінодискурс. Значний науковий екскурс у теорію документального кіно здійснила

Р. Адриан, за чією дефініцією документальний фільм – це «майстерно сконструйоване штучне відображення реальності»;

2) за метою й комунікативними принципами: кооперативний (комуніканти орієнтовані на гармонійну взаємодію) та конфліктний кінодискурс (наявні реальні чи уявні суперечності між суб'єктами);

3) за характером компоненту інформативності: інформативний і фатичний;

4) за жанром і цільовою аудиторією (театральний дискурс, драматичний кінодискурс, комедійний кінодискурс, психологічний кінодискурс, детективний кінодискурс, історичний кінодискурс, молодіжний кінодискурс, анімаційний кінодискурс). Згідно з комунікативною метою, виділяють три компоненти власне кінодискурсу: формальний/офіційний кінодискурс (безпосередній сценарій, постери, трейлери, супровідні рекламні кампанії), критичний кінодискурс (рецензії кінокритиків, букмекерські прогнози), глядацький кінодискурс (відгуки глядачів) [8, с. 100].

Однак слід розмежовувати всі вищезазначені поняття. Кінотекст, кінодіалог та кінодискурс, безумовно, тісно пов'язані між собою. Кінодискурс вважається ширшим терміном, що може використовуватися для позначення низки текстів, які мають певні спільні характеристики. У цьому контексті кінотекст подається як фрагмент, одиниця кінодискурсу. Як зазначає Ю. Плетенецька, складовими кінотексту можуть бути тільки «вузькі» екстралінгвальні фактори (фактори комунікативної ситуації) тоді, як в структуру кінодискурсу долучаються і широкі екстралінгвальні фактори (різноманітні культурно-історичні фонові знання адресата, екстралінгвальний контекст – обставини, час і місце до яких відноситься фільм, різні невербальні засоби: жести, міміка, малюнки, які важливі при створенні та сприйнятті фільму) [34, с. 223]. Слушною є думка Д. Гайданки про те, що власне кінодискурс розглядають як «континуум кінотексту й кінодискурсу», де останній виступає в ролі абстрактного середовища реалізації складових, так званого «синергетично динамічного простору» [8, с. 100]. Таким чином

кінодискурс вважається умовним простором, у межах якого втілюється кінотекст, який поєднує дві знакові системи, і кінодіалог, що становить єдність вербальної та невербальної складової в часі та просторі. Кінодискурс – це комплексна взаємодія всієї сукупності кінотекстів, яких може бути безкінечно багато.

Кінофільми зазвичай класифікують на основі їхніх стильових, змістових і формальних особливостей. Таким чином за жанровою приналежністю виділяють такі кінофільми: трагедія, кінокомедія, трагікомедія, драма, мелодрама, кіноепопея, кінороман, кіноповість, кіноновела, детектив, авантюрний фільм, фантастичний фільм, казка, фільм жахів музикальний фільм тощо. Однак не існує єдиної класифікації кінопродуктів, оскільки досить часто фільми можуть поєднувати декілька жанрів, у результаті чого межі чіткого розподілу розмиваються.

Отже, кінофільм – це полісеміотичне явище, оскільки він поєднує вербальну (мовлення акторів, пісні, написи) і невербальну (аудіовізуальні компоненти) знакові системи для продукування значення. У поєднанні вони представляють кінотекст, який трактується як зв'язне, цілісне й завершене повідомлення. Для позначення всієї лінгвальної системи фільму вживається термін «кінодіалог». Кінодискурс вважається умовним простором, у межах якого втілюється кінотекст.

1.2. Підходи до визначення поняття «термін» та його особливості

На сьогоднішній день у науковому дискурсі існує декілька підходів до тлумачення поняття «термін», що спричинено відсутністю чіткого переліку ознак цієї одиниці. Саме тому науковці розглядають терміни з різних боків. Розглянемо кожний із підходів.

Першим підходом є структурно-субстанційний, в основі якого лежить принцип опозиції. На думку Н. Швець, термін – це особливе слово, яке

протиставляється за своєю семантичною і граматичною структурою загальноновживаному [42, с. 168].

Протилежним структурно-субстанційному підходу є функціональний. З цієї позиції термін визначають як функцію, тип вживання лексичної одиниці, а не особливий тип лексичної одиниці. Такий підхід знаходимо в роботах О. Мусієнко, О. Белосвета, І. Харченко. Зокрема І. Харченко переконана, що терміни не можна протиставляти загальноновживаній лексиці, оскільки часто вони вживаються в повсякденній мові, набуваючи спеціального, термінологічного значення і функції лише у відповідній галузі знання. Національна мова є джерелом утворення термінів, тому їх слід розглядати як частину загальноновживаної лексики, тобто як функціональний різновид мови. Базою для терміна слугує лексична одиниця мови, з якої він походить, та яка є так званим мовним субстратом терміна. Співвіднесеність його з професійним (спеціальним) поняттям утворює логічний суперстрат терміна. А між ними розташовуються змістові та формальні ознаки, що й утворюють термінологічну сутність терміна [40, с. 132].

Наступним підходом є логіко-мовний, за яким термін розглядається як слово або вираз, що має чітке значення та використовується для позначення конкретного об'єкта або поняття в певній галузі. З точки зору цього підходу термін розглядає Д. Щерба, на думку якого, термін – це слово чи словосполучення, що точно позначає певне поняття, застосовуване в науці, техніці, мистецтві [с. 238]. Згідно зі «Словником лінгвістичних термінів», термін походить від латинського слова *terminus* – «межа, кордон» і означає слово або словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі науки, культури, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя. Наприклад: *суфікс, префікс, сонет, синус* [9, с. 306-307].

В. Карабан пропонує семіотичний погляд на природу терміна, вважаючи, що термін – це мовний знак, що використовується для позначення певного предмета або поняття [4, с. 6].

Відносно новим є комунікативно-когнітивний підхід до трактування терміна. За такого підходу термін розглядається як особлива одиниця мови, яка відображає певну когнітивну конструкцію або ментальну уяву про об'єкт або поняття. К. Доскач пише, що у парадигмі когнітивного термінознавства термін розуміється як інформаційно-когнітивна структура, що акумулює спеціальні знання, необхідні в процесі наукової комунікації та професійної діяльності. Термін стає інструментом знання, закріплюючи отриману інформацію у своєму змісті. Він дає можливість узагальнювати наукові знання, множити та передавати їх наступним поколінням. Терміни, як носії колективної професійно-наукової пам'яті, виконують функцію посередників-медіаторів у процесі формування спеціального знання, сприяючи розвитку пізнавальної діяльності людини. Когнітивно-інформаційна природа терміна передусім полягає в тому, що, будучи одиницею мовного та професійно-наукового знання, він стає основою процесів, які належать мовній свідомості, коли загальнономовна інформація трансформується в термінологічну. Загальнономовна інформація, яка зберігається в мовній свідомості індивідів, кардинально змінюється в процесі професійної діяльності через асоціативно-образне переосмислення, набуваючи специфічного термінологічного значення [12, с. 32].

Згідно з Т. Кабре, термінологія базується на семантиці, а терміни – це одиниці, які співвідносять мову і реальність, і уособлюють об'єкти навколишнього світу. Фахівці певної галузі використовують терміни для вираження певного поняття, для обміну думками і задля структуризації своєї дисципліни [49, с. 138].

Х. Сайгер стверджує, що терміни – це одиниці, що мають спеціальне значення в межах певної галузі знань. Крім того, вчений зазначає, що терміни слід розглядати з трьох різних позицій – із когнітивної, лінгвістичної і комунікативної. Необхідність досліджувати поняття «термін» не лише з позицій лінгвістики свідчить про його позамовну природу, оскільки термін репрезентує певний концепт. Лексична одиниця набуває термінологічного значення під час

специфічного використання в певній галузі, узгодженого суспільством. Термін може бути ідентифікований лише на підставі цього позамовного фактору [61, с. 46-47].

Г. Фелбер позиціонує термін як лінгвістичний символ, який позначає одне або кілька понять, визначених через співвідношення з суміжними поняттями. Термін може бути виражений словом або словосполученням [61, с. 46].

У словнику Merriam Webster зазначається, що термін – це слово або словосполучення, що має точне значення в певному контексті або є специфічним для певної галузі науки, мистецтва, професії тощо [65].

На думку Д. Мелінкоффа, термін – це лексична одиниця, що має конкретне значення [69, с. 16].

Представники Празької школи, серед яких Я. Горецькі та Р. Коцоурек, вважають, що термін – це одиниця професійної мови та частина професійного функційного стилю національної літературної мови [33, с. 95].

Проаналізувавши визначення, запропоновані вітчизняними та іноземними вченими, ми помітили, що прослідковуються спільні та відмінні тенденції. Більшість вчених дотримуються думки, що термін – це слово або словосполучення, що має спеціальне значення і вживається в галузі знання для номінації певних понять. На нашу думку, саме такий погляд на природу терміна є спільним для всіх дефініцій цього поняття. Проте в іноземних наукових працях набуває більшого поширення когнітивно-комунікативний підхід до трактування терміну, на підставі якого поняття розглядається не лише в лінгвістичному, але й в позамовному аспекті, що дозволяє аналізувати термін ширше. Українські вчені тлумачать термін переважно з огляду на функціональний підхід, про що свідчить значна кількість прихильників такої позиції (О. Мусієнко, О. Белосвет, І. Харченко, Д. Щерба).

Даючи дефініцію поняттю «термін», важливо розуміти його основні ознаки. Як уже було зазначено вище, виокремлення чіткого списку характерних рис термінологічної одиниці залишається одним із ключових питань термінознавства.

Р. Стацюк виділяє такі ознаки, властиві термінам:

1. Точність та однозначність. Термін повинен якомога точніше передавати зміст позначуваного явища, оскільки в протилежному випадку його неточність може ускладнити професійне спілкування між фахівцями однієї галузі. Щодо другої ознаки, терміни повинні характеризуватися однозначністю і відсутністю синонімів, омонімів в межах однієї терміносистеми з тієї ж причини. Однак, як показує практика, дуже часто терміни можуть мати принаймні два значення в межах однієї терміносистеми. Тому точність та однозначність терміна – це лише тенденція, ідеал, до якого прагне будь-яка термінологія.
2. Дефінітивність. Термін повинен мати чітку дефініцію, оскільки він використовується для найменування конкретного поняття в певній професійній галузі.
3. Системність. Термін належить до певної терміносистеми, що співвідноситься з системою понять конкретної спеціальної галузі знання.
4. Номінативність. Термін слугує найменуванням поняття спеціальної галузі людської діяльності.
5. Стилiстична нейтральність. Термінологічним одиницям властива відсутність емоційно-експресивного забарвлення.
6. Умотивованість. Ця ознака вказує на відповідність лексичного значення терміна до позначеного ним поняття [37, с. 113-116].

Д. Фурт і Л. Дмитрук до ознак термінів також зараховують стислість і незалежність від контексту. Термін за своєю природою має бути максимально лаконічним, оскільки стислість полегшує сприйняття. До того ж значення терміну має бути зрозуміле незалежно від контексту. Загальноживані слова можуть

змінювати своє семантичне навантаження залежно від контексту, проте терміни мають зберігати сталість значення за будь-яких умов. Крім того, вчена також наголошує на важливості відповідності правилам і нормам певної мови. Термін, як і будь-яка інша одиниця мови, має відповідати фонетичним, морфологічним, синтаксичним і словотвірним нормам конкретної мови. Терміни мають утворюватися з урахуванням усіх норм мови, оскільки нехтування цим принципом може призвести до мовної інтерференції [11, с. 20].

О. Янковець окрім вищенаведених ознак терміна виокремлює також деривативність, тобто можливість утворювати інші термінологічні одиниці на його основі, і милозвучність. Проте остання ознака є скоріше бажаною, аніж обов'язковою вимогою до терміна, оскільки досить рідко вдається створити точний термін, який при цьому буде мелодійно звучати. Крім того, якщо стоїть вибір між влучністю та милозвучністю – перевага надається першій рисі [49, с. 38-39].

Аби розкрити специфіку поняття «термін», його необхідно аналізувати з урахуванням характеристик загальноживаної лексики. Складність розмежування професійної та загальноживаної лексики полягає в їхньому тісному взаємозв'язку. Перехід термінів до категорії загальноживаних одиниць і застосування звичайних слів для створення термінології – безперервний процес, відомий як детермінологізація. Водночас галузева лексика слугує одним із основних джерел розширення словникового складу літературної мови. Така тенденція демонструє, що між термінологічними та загальноживаними словами немає чіткої межі, оскільки вона динамічна і характеризується функціональною, а не історичною природою. Зазначені причини ускладнюють розмежування цих одиниць. На відміну від одиниць загальноживаної мови, терміни позначають і формують професійні поняття, зміст яких визначається системою понять певної галузі і зафіксований у їхніх визначеннях. Статус терміна може бути встановлений лише тоді, коли одиниця входить до відповідної термінологічної парадигми та

функціонує у фаховому контексті, адже саме за таких умов вона здатна реалізувати властивості точності та однозначності. опозиція «термін/загальноживана лексика» ґрунтується на визнанні існування двох множин: «спеціальна (термінологічна) лексика» та «загальноживана (нетермінологічна) лексика». Проте характеристики цих множин, як і ознаки їхніх елементів, залишаються досить нечіткими. Невизначеність критеріїв та меж між спеціальною та загальноживаною лексикою в межах певної мови унеможлиблює однозначне встановлення статусу терміна. Кожна лексична одиниця потенційно здатна перейти з множини термінів до загальноживаних лексем і навпаки. Не існує жодних принципів обмежень для того, щоб будь-яка мовна одиниця – слово чи словосполучення – набула статусу терміна, як і немає перешкод для того, щоб будь-який термін утратив свою термінологічну специфіку та перейшов у загальноживану лексику [49, с. 35-36].

Як було зазначено вище, термінологічні одиниці характеризуються системністю. Вона забезпечується належністю термінів до термінології та терміносистем. Термінологією називається сукупність термінів, що вживаються в певній галузі для найменування спеціальних понять. Системність формується разом із виникненням наукової чи професійної галузі. І. Ментинська виділяє такі етапи розвитку термінології: 1) виникнення неповної, образно кажучи, стихійної термінології; 2) поглиблення наукового знання; 3) розвиток термінології на власній основі (родо-видові поняття (мережа – родові поняття, безпровідна мережа, соціальна мережа видові поняття) тощо), виокремлення підгалузей (наприклад, комп'ютерна термінологія, підгалузь – термінологія веб-дизайну) [29, с. 34-35].

Внаслідок процесів впорядкування, стандартизації та систематизації термінології усуваються її недоліки та з'являється терміносистема – впорядкована множинність термінів із зафіксованими зв'язками між ними, що відображають зв'язки між термінованими поняттями. Терміносистема репрезентує фрагмент

«наукової картини світу», характеризується такими рисами, як впорядкованість, відносна повнота та точність у позначенні наукових, технічних, професійних понять певної сфери [6, с. 207]. На відміну від термінології, терміносистема створюється в процесі розвитку конкретної галузі знань, яка вже має усталену теоретичну базу.

Поняття термінології значно ширше ніж терміносистема, проте терміносистема є більш високим ступенем організації терміноодиниць, ніж термінологія. Таким чином термінологія – це сукупність усіх термінів певної галузі знання, а терміносистема – це системно організована сукупність подібних між собою термінів. Наприклад, усі терміни, що використовуються в медицині, вважатимуться термінологією, проте терміни, які пов'язані виключно з найменуванням хвороб, формуватимуть одну з терміносистем.

Важливим є також питання окреслення функцій термінів. М. Любченко стверджує, що терміни виконують такі ж функції, як і загальноживані слова, тобто номінативну, сигніфікативну, комунікативну та прагматичну, проте зі своєю специфікою. Це пов'язано з тим, що будь-який термін утворюється на базі загальноживаної лексичної одиниці [27, с. 31].

Номінативна функція полягає в тому, що термін називає певні поняття. Проте на відміну від загальноживаної лексики, яка позначає предмети чи явища з повсякденного життя, терміни використовуються для найменування абстрактних понять і процесів спеціальної галузі людської діяльності [27, с. 31-32]. Д. Щерба також називає цю функцію репрезентативною, оскільки в останній час частіше говорять не про називання предметів, а про репрезентацію їх за допомогою лексичних одиниць [46, с. 238].

Щодо сигніфікативної функції слід зазначити, що і термін, і загальноживане слово, як уже зазначалося вище, є знаками. Але якщо загальноживана лексика може позначати об'єкти дійсності, то термін завжди позначає поняття, є узагальненим найменуванням поняття. Тобто слово слугує

найменуванням самого об'єкта дійсності, а термін – найменуванням поняття про певний об'єкт, предмет або явище дійсності, що містить основні їх ознаки [27, с. 33].

Комунікативна функція загалом полягає в обміні змістовною інформацією між учасниками спілкування, що передбачає встановлення зворотного зв'язку. Водночас у контексті термінів ця функція набуває більш складного й специфічного характеру. Якщо в повсякденному мовленні комунікація між носіями однієї мови відбувається без суттєвих перешкод, то в професійному середовищі навіть між фахівцями можуть виникати непорозуміння [27, с. 33]. Часто це зумовлено необхідністю уточнення змісту терміна або суперечками щодо його точного значення. Подібні труднощі пояснюються прагненням передати спеціальну інформацію якомога точніше. Особливо це актуально для терміносистем, що перебувають ще на стадії розвитку, де зустрічаються синонімічні терміни, одиниці з нечітко сформульованими дефініціями або поняття, які ще не отримали усталеної дефініції.

Із комунікативною тісно взаємопов'язана прагматична функція мовного знака, яка визначається його зв'язком з учасниками комунікації, конкретними умовами і сферою спілкування, залежить від тієї настанови, яку обирає продуцент мови, аби вплинути на реципієнта: переконати, підштовхнути до дій тощо. Для терміна діапазон таких настанов досить вузький. Прагматична функція експліцитно реалізується тільки в політичних термінах. Особливим важелем тут є власне ситуація, коли термін повинен дезінформувати, до того ж свідомо. Це так звані свідомо хибномотивовані терміни, наприклад, соціальне партнерство замість терміна наймана праця. Отже, прагматична функція термінів виявляється в дискусії. Однак не варто думати, що всі терміни зумисне використовуються як засіб приховування знання; у багатьох випадках дезінформація визначається недостатнім рівнем знання або несвідомо неправильно вибраною теорією [27, с. 33-34].

Отже, науковці виділяють такі основні підходи до трактування поняття «термін»: структурно-субстанційний, функціональний, логіко-мовний, семіотичний та комунікативно-когнітивний. Можемо підсумувати, що термін – це слово або словосполучення, що має спеціальне значення і вживається в галузі знання для номінації певних понять. Серед ознак терміна виділяють однозначність, відсутність синонімів й омонімів у межах однієї терміносистеми, лаконічність, дефінітивність, точність, системність, номінативність, стилістичну нейтральність, умотивованість, милозвучність, незалежність від контексту і деривативність.

1.3. Поняття та класифікація юридичної термінології

А. Дудка визначає юридичний термін як «слово чи словосполучення, що встановлює відповідність до поняття та предмету правової сфери, і на цій основі входить до юридичної терміносистеми як невід’ємний компонент» [13, с. 13].

На думку Н. Артикуци, юридичний термін – це слово або словосполучення, що виражає поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі (нормативно-правових актах, юридичних словниках, довідниках, енциклопедіях, наукових працях тощо) [1, с. 84].

А. Просяна під юридичним терміном розуміє «слово чи словосполучення, яке використане в законодавчому акті, є узагальненим найменуванням юридичного поняття, має точну дефініцію, відрізняється змістовою однозначністю й функціональною стійкістю» [35, с. 62].

М. Любченко вважає, що юридичний термін – це слово або словосполучення, яке виступає узагальненим найменуванням певного правового поняття або поняття, яке не є правовим, але в результаті функціонування у сфері юриспруденції набуває специфічних значеннєвих відтінків, вводиться в обіг

представниками юридичної науки або законодавцем, характеризується емоційною нейтральністю та відносною стійкістю [27, с. 45].

Поліфункціональність правничої мови полягає у специфічному наборі функцій, які реалізуються в різноманітних правових текстах: 1) номінативна (називання правових реалій і понять); 2) гносеологічна (знаряддя й спосіб правового пізнання, оволодіння суспільно-правовим досвідом); 3) аксіологічна (правової та морально-етичної оцінки); 3) комунікативна (спілкування); 4) регулювальна (правове регулювання людської поведінки та суспільних відносин через волевиявлення суб'єкта права); 5) культураносна (збереження й передачі правового знання та правової культури); 6) виховна (вплив на правосвідомість, правове виховання); 7) естетична (ясність, точність, однозначність, лаконічність, нормативність, мовностилістична довершеність правового акта як еталонні якості юридичного тексту) [38, с. 95].

Юридичним термінам властиві явища синонімії, антонімії і полісемії. Традиційною є думка, що в термінологічних системах, на відміну від загальноживаної лексики, синонімія вважається небажаною, оскільки синонімічні відношення ускладнюють процес пізнання, обтяжують пам'ять носіїв мови, викликають труднощі під час ідентифікації понять. Власне, у межах систематизованої і впорядкованої терміносистеми термін не повинен мати синонімів. Між термінами і спеціальними поняттями мають бути однозначні відповідники: кожен термін повинен називати окреме поняття, кожному спеціальному поняттю повинен відповідати окремий термін. У галузевих термінологіях прийнято розмежовувати терміни-дублети – повністю еквівалентні за значенням слова, які позначають те саме поняття (терміни різних регіонів, питомі та запозичені, офіційні й розмовні, сучасні і застарілі) і терміни-синоніми – найменування близьких, але неоднакових понять, «умовних еквівалентів»: *квасисинонімів (часткових синонімів) і текстуальних синонімів. Наприклад, договір – угода (розм.), пакт (запоз.), трактат (заст.)* [40, с. 130].

Антонімія як одна з системотвірних категорій лексики представлена як у загальноживаній лексиці, так і в термінологічних системах: *обвинувачення – захист, законно – незаконно, апеляційний суд – звинувачувальний суд, виправдувальний вирок – обвинувачувальний вирок, тяжкий злочин – неважкий злочин* [40, с. 132].

Полісемія – виникнення декількох зв'язаних між собою значень, що виникають в результаті зміни та розвитку первинного значення слова. Багатозначність у терміносистемі – суттєвий недолік юридичної термінології, оскільки через полісемію термін втрачає основну вимогу – тяжіння до однозначності. Наявність семантичного зв'язку – один із основних факторів, що визначає своєрідність й особливість полісемії. У багатозначності різні значення одного слова завжди зв'язані між собою за змістом. Такий зв'язок може ґрунтуватися на підставі схожості предметів, суміжності або на відношенні «частина – ціле». Наприклад, слово документ як юридичний термін позначає: *1. Діловий папір; 2. Письмове свідоцтво, що офіційно підтверджує особу. Тобто документ – «матеріальний об'єкт» і документ – «правове свідоцтво»* [40, с. 131].

Як і будь-які терміни, юридичні характеризуються структурною, функціональною та семантичною різноманітністю. Науковці класифікують юридичну термінологію на підставі різних критеріїв, зокрема за будовою, значенням, походженням, сферою використання тощо. Однак на сьогоднішній день у науковому дискурсі не існує чітких принципів розподілу таких термінів. Пропонуємо розглянути кілька класифікацій.

А. Красницька та І. Саміленко розрізняють юридичні терміни, які використовуються в нормативно-правових й індивідуальних актах, за такими критеріями:

1. За сферою використання та поширення: а) загальнонаукові терміни – використовуються здебільшого в усіх галузях наукових знань із загальновідомим змістом. Це універсальні мовні одиниці, які в документах

- вживаються в тому ж значенні, що і в літературній мові. Наприклад, *метод, аналіз, закон* тощо; б) спеціальні терміни - лексичні одиниці, які використовують фахівці певної галузі і які можуть зустрічатися в документах. Наприклад, терміни судової психіатрії, медицини, економіки тощо.
2. За галузями права: а) міжгалузеві терміни – термінологічні одиниці, які можуть використовуватися в різних галузях права: *правопорушення, злочин, вирок, захисник, арешт* тощо. б) галузеві терміни функціонують лише в межах однієї галузі права.
 3. За видами юридичних документів: а) термінологія законодавчих та інших нормативно-правових актів – *суспільно небезпечна особа*; б) термінологія слідчих документів – *протокол слідчої дії*; в) термінологія судових рішень, вироків – *рішення про судові витрати*; г) термінологія цивільно-правових договорів – *господарський договір*; г) термінологія управлінських документів – *відбиток печатки, гриф погодження*.
 4. За генетичною ознакою: а) власне українські терміни – *вина, слідство, злочин, підсудний*; б) запозичені терміни – *аварія, делікт, протокол, шантаж*.
 5. За способом конкретності: а) ті, що вимагають тлумачення (багатозначні) – *акт, закон, обвинувачення, санкція, справа*; б) однозначні – *дієздатність, правопорушник, упізнаний*.
 6. За ступенем складності: а) однослівні, тобто виражаються за допомогою одного слова – *обвинувачення, юриспруденція*; б) багатослівні (які виражаються за допомогою комплексу слів) – *позбавлення спеціальних прав*; в) терміни-аббревіатури та складноскорочені слова – *Інтерпол*.
 7. За способом визначення: а) терміни, що мають визначення в законі; б) терміни, що не мають визначення в законі – *підсудність, підслідність* тощо.
 8. За процесуальною дією: позначають процесуальні дії: *обшук, огляд*.

9. За суб'єктами правовідносин: означають осіб і колективні органи, які беруть участь у кримінальному судочинстві: *захисник, експерт, підсудний*.
10. За моментами і частинами процесу: *судовий розгляд, винесення вироку, проведення обшуку*.
11. За джерелом доказів: *речові докази, показання обвинуваченого, висновки експертів тощо* [36, с. 153-154].

Згідно з положеннями Енциклопедичного юридичного словника, юридичні терміни класифікують на три основні групи залежно від рівня їхньої зрозумілості для різних категорій населення:

1. Загальнозрозумілі терміни – це лексичні одиниці, які активно вживаються у щоденному мовленні та є зрозумілими широкому загалу. Їх також називають загальноновживаними. Слід зазначити, що цю групу термінів варто відрізнити від загальноновживаних слів, що в юридичному дискурсі зберігають таке ж значення, що і в загальній літературній мові. Загальнозрозумілі терміни хоч і не викликають проблем із тлумаченням, все одно набувають особливих значеннєвих відтінків у галузі юриспруденції. До таких належать, наприклад, *біженець, свідок, працівник, accomplice, accreditation*.
2. Спеціальні юридичні терміни мають вузьке професійне значення і, як правило, доступні для розуміння лише особам, що мають юридичну освіту або працюють у сфері права. Наприклад, *необхідна оборона, задоволення позову, coerced acquiescence, to retaliate accusation*.
3. Спеціально-технічні терміни стосуються суміжних з правом галузей знань – техніки, медицини, економіки тощо. Вони мають бути зрозумілими юристам, які володіють відповідними фаховими компетенціями. Наприклад, *недоброякісна продукція, правила техніки безпеки, non-patentable, nuclear-free* [27, с. 64-66].

Згідно з монографією М. Любченко, юридичні терміни можна також класифікувати за горизонтальним і вертикальним принципами. За вертикальним

принципом терміни поділяються на підставі юридичної сили документів, у яких вони використовуються. Таким чином мова йде про юридичні терміни, закріплені на конституційному рівні, і терміни, що використовуються в інших документах, зокрема в нормативно-правових актах. Проте терміни, закріплені в конституції, вважаються найвищим щаблем вертикальної класифікації. У контексті горизонтальної класифікації вчена виділяє загальноправові, міжгалузеві і галузеві юридичні терміни. Такий підхід також поділяє Л. Чулінда [27, с. 71].

Загальноправові терміни – термінологічні одиниці, що вживаються в текстах конституцій, кодексів та законів. Такі терміни зустрічаються в усіх галузях права і формують лексичну базу юридичної мови. Крім того, в цю групу можуть входити і загальноновживані лексичні одиниці: *відповідальність, argument* [27, с. 71].

Галузеві терміни – термінологічні одиниці, що вживаються лише в певній галузі права, таким чином відображаючи особливості конкретної сфери регульованих суспільних відносин. Можна виділити такі види галузевих термінів, як терміни кримінального, цивільного, трудового, екологічного та іншого законодавства. Наприклад, до термінів цивільного права відносяться такі як *правочин, легат, property* та ін.; до термінів кримінального права — *склад злочину, felony* та ін [27, с. 71-72].

Міжгалузеві терміни – термінологічні одиниці, що можуть вживатися в декількох галузях права і мають змішаний характер. До таких термінів належать терміни, що мають спеціальне значення (наприклад, *банківська гарантія* (в цивільному та фінансовому праві), *стягнення, damages* (в адміністративному, цивільному та фінансовому праві) та ін.). Кожен із зазначених терміно логічних різновидів має нести в собі однакове значення та характеризуватися єдністю для різних галузей у межах окремого нормативного акта [27, с. 72].

Серед термінологічних одиниць виділяють терміни точного значення та терміни, що виражають оцінні поняття. Смісл перших повністю залежить від закону та визначається ним. Фактичні обставини справи, що розглядається, на їх

зміст не впливають (*пенсія, розлучення, безквитковий проїзд, виселення* тощо). Позначаючи те чи інше поняття, вони відображають об'єктивний зв'язок дійсності, і роль органу, що застосовує норми права з такими термінами, зводиться до того, щоб з'ясувати їхній зміст, констатувати відповідність ознак, понять, що ними позначаються з певним фактом, подією [48, с. 57].

А. Ляшук подає лексико-семантичну класифікацію юридичних термінів, згідно з якою вони поділяються на такі групи: 1) загальноюридичні поняття (*liability punishment, закон, договір*); 2) суб'єкт права (учасник цивільного, кримінального чи судового процесу: *defendant, co-counsel, свідок, захисник*); 3) фахівець юридичної діяльності (*lawyer, sheriff, правоохоронець, суддя*); 4) злочин (*arson, fraud, крадіжка, вбивство*); 5) покарання (*incarceration, штраф*); 6) судочинство (*court, suit, докази, доказова сила*); 7) майнові правовідносини (*property, оренда*); 8) юридичний документ (*affidavit, договір*) [32, с. 333-334].

А. Д'яков розподіляє юридичні терміни за словотворчими типами, виділяючи: 1) терміни-кореневі слова: корінна непохідна лексика і запозичена непохідна лексика; 2) похідну лексику: терміни, утворені за допомогою суфіксації і терміни, утворені за допомогою префіксації; 3) терміни-складні слова; 4) терміни-словосполучення; 5) терміни-аббревіатури; 6) літерні умовні позначення; 7) символи (знаки); 8) номенклатура [11, с. 31].

В. Згурська поділяє юридичні терміни за будовою на такі типи:

1. прості (складаються з одного слова): *legislation* – законодавство;
2. складні (складаються з двох слів): *Supreme Court* – Верховний суд;
3. терміни-словосполучення (складаються із декількох компонентів): *specific performance* – реальне виконання [17, с. 537].

Прості терміни неоднорідні за кількістю словоутворюючих компонентів. На цій підставі однокомпонентні терміни складають наступні групи: 1) до структури терміна входить лише одна основа (*claim, force*); 2) структуру терміна складає основа та один чи більше афіксів (*protection, deprivation*); 3) термін утворюється

шляхом складання основ (*safeguard, blackmail*); 4) утворення терміна відбувається за допомогою складання основ та афіксації (*blackmailing*).

Для науково-технічної термінології є характерним також використання ряду суфіксів та префіксів малопродуктивних, непродуктивних і зовсім відсутніх у загальній мові.

Таким чином, у системі термінотворення англійської мови широко використовуються:

1) суфікси: *-tion (termination, identification); -ment (punishment, judgement); -ance, -ence (interference, consequence)*;

2) префікси: *de- (denomination, default); sub- (submission, sublease); im- (imposition, implication); -or (assessor, debtor); -er (endorser, petitioner); -ant (claimant, defendant), un- (unconvicted, unconvertible); trans- (transmission)*.

Слабке розповсюдження префіксального способу творення термінів зумовлене невеликою продуктивністю префіксації в колі імен взагалі та в утворенні іменників зокрема. У той же час можливість використання префіксальних утворень обмежена характером понять, що висловлюються. Таким чином, продуктивність словотворчих засобів, а відповідно і структура термінів, у правовій термінології залежать від загальномовних тенденцій, а також природою понять, які висловлюють терміни [17, с. 537-538].

С. Нікіфорова пропонує схожу класифікацію юридичних термінів, виокремлюючи:

- 1) прості, які складаються із одного слова: *punish – наказати*;
- 2) складні, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс: *the High Court – Високий суд*;
- 3) терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів: *specific performance – реальне виконання* [31, с. 176].

Крім того вчена наголошує що саме терміни-словосполучення переважають у складі юридичної термінології. Найважливішою ознакою терміна-

словосполучення є його відтворюваність у професійній сфері вживання для вираження конкретного спеціального поняття. Складений термін буде стійким лише для певної системи розуміння. За межами конкретної термінологічної системи таке словосполучення не буде стійким і не сприйматиметься як зв'язана мовна одиниця. Отже, за кожним складеним терміном (терміном словосполученням) стоїть стійка, стандартно відтворювана структура складного (розчленованого) професійного поняття. Термінологія для терміна є тим полем, яку дає йому точність і однозначність, і за межами якого слово втрачає ознаки терміна. Особливістю синтаксичної структури складеного терміна є те, що за зв'язаністю елементів їх можна вважати вільними (бо його компоненти зберігають своє пряме значення) і одночасно – закритими (бо при довільному включенні до їх складу інших слів, вони втрачають свою термінологічність). Порівняймо: слідча таємниця й важлива слідча таємниця, судова експертиза і ретельна судова експертиза [31, с. 176].

У межах юридичної термінології виділяється значний відсоток термінів утворених синтаксичним способом. За кількістю компонентів можна виділити: двокомпонентні, трикомпонентні і полікомпонентні.

Найбільш поширеними в юридичній термінології є такі синтаксичні типи:

I. Двокомпонентні:

- 1) «прикметник + іменник у Н. в. однини»: *юридична практика, non-prejudicial character*;
- 2) «прикметник + іменник у Н.в. множини»: *речові докази, port charges*;
- 3) «іменник у Н.в. + іменник у Р.в. без прийменника»: *орган дізнання, місце подій, відчужувач майна, adult charge, to escalate accusation*.
- 4) «іменник у Н.в. + іменниково-прийменникова конструкція»: *тримання під вартою, передача під нагляд, accommodation of dispute*.

II. Трикомпонентні синтаксичні типи:

1) «прикметник + прикметник + іменник»: *загальнодержавне адвокатське об'єднання, невольові юридичні факти, організоване злочинне формування, міжнародна judge's finish charge;*

2) «іменник у Н.в. + прикметник + іменник у Р.в.»: *суд присяжних засідателів, право промислової власності, порушення кримінальної справи, notice of witnesses, charge of crime;*

3) «прикметник + іменник у Н.в. + іменник у Р.в.»: *спільна власність подружжя, фактичний рецидив злочинів, позитивна поведінка потерпілих, законодавчі норми права, дійсний радник юстиції;*

4) «іменник у Н.в. + іменник у Р.в. + іменник у Р.в.»: *огляд місця подій, право власності громадян, заподіяння шкоди здоров'ю, закінчення строку давності;*

5) «іменник у Н.в. + іменник у З.в. + іменник у Р.в.»: *право на відшкодування витрат, право на волю слова, пенсія за вислугу років, right of copyrighing;*

6) «прислівник + прикметник + іменник у Н.в.»: *особливо небезпечний рецидивіст, особливо злісне хуліганство, chance-medley.*

III. Полікомпонентні терміни можуть включати чотири, п'ять, шість і більше одиниць: *добровільна відмова від вчинення замаху на злочин; спроба застосування вогнепальної зброї; умисне вбивство при обтяжливих обставинах; to acknowledge recognizance in false name, acquisition by discovery and occupation* [31, с. 176-178].

Усі вищезазначені класифікації спрямовані на якомога впорядкованішу систематизацію термінів для точності та зручності їх використання. На нашу думку, цікавим є те, що в основу класифікацій юридичних термінів в основному лягає структурний або семантичний підхід. Спільним для класифікацій, що ґрунтуються на семантичному підході, є їхній поділ за ступенем спеціалізації (загальноправові, міжгалузеві і галузеві (М. Любченко); загальнозрозумілі, спеціальні і спеціально-технічні (Енциклопедичний юридичний словник)). Проте звертаємо увагу на класифікацію, запропоновану А. Ляшук, – вчена надає

перевагу розподілу термінів відповідно до групи понять, які вони позначають, що відрізняється від попередніх класифікацій. Інші ж класифікації, побудовані на структурному підході, зосереджуються на словотворчих моделях, морфологічній будові термінів, їх синтаксичній структурі та кількості компонентів (В. Згурська, С. Нікіфорова, А. Д'яков). Крім того, ми помітили і поєднання наведених підходів для створення розлогої класифікації (А. Красницька, І. Саміленко).

Отже, юридичний термін – це слово або словосполучення, яке виступає узагальненим найменуванням певного правового поняття або поняття, яке не є правовим, але в результаті функціонування у сфері юриспруденції набуває специфічних значеннєвих відтінків, вводиться в обіг представниками юридичної науки або законодавцем, характеризується емоційною нейтральністю та відносною стійкістю. Юридична термінологія класифікується за будовою, значенням, ступенем зрозумілості для різних категорій населення, а також за горизонтальним і вертикальним принципами. Під час практичної частини нашого дослідження ми спиратимемося на лексико-семантичну класифікацію юридичної термінології, запропоновану А. Ляшук.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

2.1. Специфіка кіноперекладу

Кінопереклад характеризується своєю специфікою, як і будь-який інший переклад. Необхідність синхронізувати вербальну і невербальну складові – ключова особливість, яка відрізняє кінопереклад від інших видів. Під час відтворення кінотексту іншою мовою важливо забезпечити його зрозумілість для глядача, відтворити характери персонажів відповідно до режисерського бачення, а також передати цілісність художнього твору мовними засобами перекладу, зберігаючи авторський задум. Як ми вже зазначали, інформація в кінофільмі передається через візуальний та звуковий канал, тому завдання перекладача полягає не тільки в забезпеченні еквівалентності суто на лінгвістичному рівні, але й у відповідності між вербальною та невербальною складовими.

Кінофільм завжди відображає певні культурні особливості, які також можуть стати викликом для перекладача. Залежно від жанру картина може зображувати історичні події, традиції народу, містити реалії, алюзії тощо. Перекладач повинен вміти ідентифікувати такі одиниці в кінотексті і володіти фоновими знаннями, достатніми для здійснення адекватного перекладу й уникнення помилок, які можуть виникати через низький рівень обізнаності або некоректне розуміння оригіналу. Для подолання вищезазначених труднощів вдаються до стратегій доместикації або форенізації. Доместикація (або одомашнення) стосується зведення іноземного тексту до культурних цінностей цільової мови. Таким чином перекладач намагається мінімізувати складність сприйняття оригіналу, максимально адаптуючи його для цільової аудиторії. Стратегія реалізується за допомогою описового перекладу, ситуативного відповідника та генералізації. Форенізація в свою чергу полягає в етнодевіантному тиску на культурні цінності з метою фіксування лінгвістичної та культурної

відмінностей іноземного тексту. Тобто форенізація передбачає збереження повноти культурної інформації та відтворення особливостей оригіналу. Під час застосування цієї стратегії перекладачі вдаються до транскрипції, транслітерації та калькування.

Дуже часто в кінофільмах можуть зустрічатися пісні, особливо в мюзиклах або мультфільмах. Пісні є частиною кіносценарію і можуть мати значний вплив на сюжет, характеристику персонажів, подій тощо. Н. Бідасюк виділяє декілька шляхів перекладу пісень. По-перше, перекладач може відтворити цей компонент за допомогою субтитрів, таким чином зберігаючи оригінальну звукову доріжку і надаючи глядачеві можливість насолодитися іншомовною піснею. Цей спосіб зберігає естетичну функції і при цьому передає значення пісні. По-друге, в разі дублювання пісня також піддається повноцінному перекладу, тому оригінальна композиція замінюється перекладеною. У цьому випадку основне завдання перекладача полягає в тому, щоб передати суть пісні, її атмосферу. По-третє, перекладач може замінити в процесі дублювання маловідому пісню на іншу, зрозумілу для пересічного українського глядача, яка відповідає контексту. Однак, іноді пісні в кінофільмах залишають без перекладу. Зазвичай таке рішення приймається, коли пісня не відіграє значної ролі в розвитку сюжету, проте все одно частина прагматичного завдання оригіналу втрачається і переклад не можна назвати повним [3, с. 192].

Специфіка кіноперекладу зумовлюється і його видами. На сьогоднішній день виділяють дублювання, закадрове озвучення і субтитрування.

Дублювання – це вид перекладу аудіовізуальних творів, за якого мовлення акторів повністю замінюється цільовою мовою з метою трансляції кінофільму в іншій країні. Перекладений матеріал максимально синхронізується з відеорядом, тому перекладач має відтворити репліки таким чином, щоб підібрані слова містили звуки, які б збігалися з артикуляцією акторів (ліпсинк) і тайм-кодом, оскільки мета дублювання – створити враження, ніби фільм був знятий цільовою

мовою. Із цієї ж причини дублювання має зберігати емоційне забарвлення оригіналу: інтонацію, тембр голосу, мовленнєві особливості – таким чином продукт перекладу має відповідати характеру персонажа [26, с. 12].

Закадровий переклад передбачає накладання перекладених реплік на оригінальну звукову доріжку. Виділяють також професійний та аматорський закадровий переклад. Цей вид перекладу є найбільш популярним для телевізійних каналів і озвучення фільмів, які не виходять у кінотеатральний прокат, оскільки він дешевший за дубляж і його можна виконати у коротші строки. Розрізняють одноголосий, двоголосий і багатоголосий закадровий переклад.

Субтитри – текстовий супровід відео на мові джерела, який дублює або доповнює звукову доріжку. Субтитри також синхронізуються з відеорядом і разом із мовленням відтворюють інші форми звукового супроводу: наприклад, якщо персонажі в кадрі сміються, у субтитрах це буде позначено як *(сміх)* або *(сміюються)*. Субтитри можуть виступати як повноцінний спосіб перекладу кінофільму або як додаткова опція – для осіб з особливими потребами чи для глядачів, які вивчають іноземну мову [26, с. 13].

До субтитрів висувається ряд вимог. Їх зазвичай розташовують у нижній частині екрана по горизонталі, аби глядачеві не доводилося переміщати погляд на значну відстань по вертикалі. При цьому важливо залишати знизу, зліва і справа відступи не менші за 1/12 від висоти та ширини кадру. У верхній частині екрану субтитри розташовують вкрай рідко. Зазвичай текст розміщують по центру, однак у разі відтворення діалогу вирівнюється по лівому краю, і кожен репліку супроводжує тире на початку. За правилами на екрані дозволяється демонструвати не більше двох рядків, до 35 символів у кожному. Проте якщо речення не вкладається в два рядки, воно переходить у новий субтитр [26, с. 14].

Верхній та нижній рядок двохрядкового субтитру мають бути пропорційно рівними за довжиною, оскільки людське око краще пристосоване до прямокутного формату. Також, якщо субтитр становить один рядок, у такому разі його слід

розмістити якнайнижче, аби не перекривати візуальний ряд. Щодо кольору шрифту, він має бути блідо-білим, а його контур – темно-сірим [26, с. 14].

Розмір репліки та субтитру мають співпадати. Необхідно уникати злиття двох і більше висловлювань в один субтитр. Числа більше за дванадцять подаються цифрами, а менше – словами. Проте вирази типу «тисячі людей», «двадцятєро з нас» відтворюються словами. Усі вищезазначені правила спрямовані на полегшення читання субтитрів під час перегляду.

Вважаємо доцільним зазначити, що одна з особливостей процесу субтитрування полягає у частому вилученні деяких слів залежно від важливості інформації, що також спрямовано на полегшення сприйняття. Перекладачі можуть опускати вигуки, деякі прикметники та прислівники, вставні слова, звернення – одиниці, які не несуть смислового навантаження, а тому не впливають на сюжет. Звернення можуть залишити тільки, якщо персонаж вперше з'являється на екрані, і глядачам необхідний час, щоб запам'ятати нового героя; якщо репліка складається лише з ім'я; якщо звертаються до конкретного героя у натовпі [26, с. 15].

Отже, специфіка кіноперекладу характеризується тим, що завдання перекладача полягає не лише в забезпеченні еквівалентності суто на лінгвістичному рівні, але й у відповідності між вербальною та невербальною складовими. Особливості кіноперекладу також зумовлені його видами, серед яких дублювання, субтитрування і закадровий переклад, оскільки до кожного з них висуваються свої вимоги. Культурні особливості, гумор, пісні, індивідуальні риси героїв створюють додаткові труднощі.

2.2. Способи перекладу юридичної термінології з англійської мови українською

Відтворення юридичної термінології іншою мовою може виявитися складним процесом для перекладача через низку причин. По-перше, передача термінів може бути ускладнена їхньою полісемантичністю і синонімічністю. У попередньому розділі ми зазначали, що однією з ключових особливостей термінів загалом є моносемантичність і відсутність синонімії у межах однієї терміносистеми. Однак, якщо зосереджуватися саме на юридичних термінах, полісемія і синонімія – це досить поширені явища серед цих одиниць. Наприклад, термін *law* можна вжити у значеннях: 1) закон; 2) право. У такому випадку вдалий переклад буде можливий лише за допомогою контексту. Однак дуже часто один термін може мати кілька значень не лише в межах однієї терміносистеми, а навіть в межах одного тексту.

По-друге, додаткові труднощі можуть створити відмінності між правовими системами двох країн. Г. Дуднік і Д. Оришич стверджують, що термін можна розглядати з точки зору когнітивної лінгвістики як втілення певного юридичного концепту. Такий підхід до аналізу термінів застосовується під час перекладу для визначення відповідності понять у двох мовах. Таким чином концепт може мати еквівалентне поняття в цільовій мові. Наприклад, *imprisonment* – ув'язнення, *agreement* – угода. Також концепт може мати приблизний відповідник у цільовій мові (фактично аналогічне поняття): *LLC* – товариство з обмеженою відповідальністю. Проте в інших випадках концепт може не мати еквівалентного або аналогічного поняття в цільовій мові [14, с. 57].

Перекладач обирає спосіб перекладу, спираючись на вищезазначену інформацію. Головне завдання фахівця полягає у виборі адекватного відповідника, який повністю передає значення термінологічної одиниці вихідної мови. Крім того, аби здійснити адекватний переклад мовного матеріалу, що містить юридичну термінологію, перекладач повинен не лише володіти англійською та українською мовами на високому рівні, але й мати відповідні фонові знання: бути обізнаним у чинному законодавстві обох країн, розуміти принцип юридичних процесів і

специфіку вживання термінології залежно від контексту. Ці знання важливі навіть за умови, якщо концепт вихідної мови має еквівалентне поняття у цільовій – термін може мати декілька відповідників, тому перекладач має з'ясувати, чи є між ними певні семантичні відмінності, чи ці терміни рівнозначні. Наприклад, якщо перекладач здійснюватиме переклад терміну *в'язниця* з української мови англійською, він обиратиме між одиницями *jail* і *prison*, які, на перший погляд, можуть здаватися рівнозначними. Проте між ними існує семантична відмінність. *Jail* вживається, якщо термін покарання, який в'язень відбуває в цій установі, не перевищує одного року. *Prison* вживатиметься у протилежному випадку – коли термін перевищує один рік [14, с. 57-58].

Специфічні мовні особливості також створюють перешкоди в процесі перекладу юридичної термінології. На думку Ю. Баклаженко і О. Гнатюк, цей аспект тісно пов'язаний із особливостями правоустрою. Вчені виділяють чотири випадки, які впливають на процес передачі. У першому випадку системи права та мови є спорідненими, тому процес перекладу не викликає особливих труднощів (наприклад, під час перекладу з іспанської мови французькою). У другому випадку системи права мають спільні риси, проте мови відрізняються – тоді процес відтворення дещо ускладнюється, однак завдяки спорідненості правоустрою значних перешкод у роботі перекладача не виникає (наприклад, під час перекладу з голландської мови французькою). У третьому випадку мови країн споріднені, але системи права суттєво відрізняються – тоді перед перекладачем постають серйозні виклики (наприклад, під час відтворення термінів із голландської мови німецькою). І в найскладнішому випадку суттєво відрізняються, як системи права, так і мови країн (наприклад, у ході передачі термінів із англійської мови китайською) [53, с. 183].

Переклад юридичних термінології із англійської мови українською підпадає під останній варіант, тому перекладач одночасно стикається зі специфічними особливостями правових систем і з вагомими відмінностями мов. М. Садовська

стверджує, що для української мови характерна розвинена морфологічна система, де граматичне значення поєднується з лексичним за допомогою флексій, афіксів та відмінків, а в англійській мові головну роль відіграє порядок слів, прийменники, артиклі, які несуть граматичне, а іноді навіть лексичне значення [74, с. 69].

Ю. Бойко і Є. Долинський стверджують, що багатоконпонентні терміни можна перекладати за допомогою українських слів і слів, які дослівно відтворюють оригінал (тобто калькування). Наприклад, *conclusive notice* – *кінцеве попередження*. Також можливий переклад за допомогою використання родового відмінку: *a company director* – *директор компанії*. Наступним способом є переклад за допомогою використання різних прийменникових конструкцій: *to acknowledge the compliment* –

відповісти на почесі. Один із членів словосполучення може бути перекладений групою пояснювальних слів: *accrual right* – *право на витягнення доходу*. І останнім способом відтворення може бути переклад зі зміною порядку компонентів атрибутивної групи: *money laundering* – *відмивання коштів* [5, с. 7].

Така класифікація заснована на структурному підході, оскільки у процесі передачі багатоконпонентних термінів перекладач зосереджується насамперед на відтворенні їхньої синтаксичної організації. Це спричинено тим, що структура багатоконпонентних термінів в англійській та українській мовах суттєво відрізняється, тому доводиться вдаватися до певних змін під час перекладу. Вищезазначені прийоми спрямовані на те, щоб максимально адаптувати терміни під норми та особливості української мови.

У своїй статті Ю. Баклаженко та О. Гнатюк пропонують такі способи перекладу юридичної термінології: еквівалент, аналогова заміна, калькування, транслітерація, транскрипція, описовий переклад, генералізація, конкретизація, диференціація, додавання, опущення і модуляція.

Еквівалент – це спосіб перекладу, за якого термін з однієї мови перекладається терміном з іншої мови, що має точно таке ж значення в правовій системі [53, с. 185]. Наприклад, *arson* – підпал.

Аналогова заміна – це спосіб перекладу, за якого термін з однієї правової системи замінюється терміном з іншої системи, що має подібне значення, але не є прямим еквівалентом [53, с. 185]. Наприклад, *bar hearing* – профперевірка.

Калькування – це спосіб перекладу, за якого для відтворення терміна обирається його перший словниковий відповідник у мові перекладу [52, с. 240]. Наприклад, *prohibition of torture* – заборона катування.

Транскрипція передбачає збереження звукової форми слова мови оригіналу засобами цільової мови. Наприклад, *esquire* – есквайр. Транслітерація – збереження графічної форми слова мови оригіналу в перекладі засобами цільової мови. Наприклад, *legitimism* – легітимізм [52, с. 239].

Описовий переклад – це відтворення термінологічної одиниці мови оригіналу словосполученням або фразою, яка адекватно передає значення цього слова. Наприклад, *smuggling* можна перекласти шляхом описового перекладу як *незаконне перевезення нелегальних мігрантів через державний кордон* [52, с. 240].

Генералізація – це переклад терміну мови оригіналу шляхом вибору одиниці мови перекладу, що має більш загальне значення. Наприклад, *nonjusticiable dispute* – судовий розгляд; *creeping nationalisation* – темпи націоналізації [53, с. 186].

Конкретизація – це переклад терміну мови оригіналу шляхом вибору одиниці мови перекладу, що має більш вузьке значення. Наприклад, *settlement* – мирна угода; *environmental law* – Правові норми з охорони навколишнього середовища [53, с. 186].

Диференціація – це переклад терміну за допомогою використання контекстуального відповідника, оскільки значення терміну мови оригіналу не відповідає його словниковому значенню [53, с. 187]. Наприклад, *criteria for office* – посадові критерії. *Office* означає не лише офіс, але й посаду.

Також перекладач може додавати неявні елементи, які є в матеріалі мови оригіналу (додавання), аби уникнути викривлення інформації, або навпаки опускає певні одиниці, аби уникнути неприродних для української мови формулювань (опущення). Наприклад, *Non-members of the organisation are invited to the conference as observers – Країни, що не є членами організації, запрошуються для участі в конференції в якості спостерігачів* (додано країни під час перекладу *non-members*) [53, с. 187].

Модуляція – це відтворення шляхом заміни слова або словосполучення мови оригіналу словом або словосполученням мови перекладу, значення якої можна логічно вивести з оригінального значення. Наприклад, *bread-and-butter – дохід; destruction – скасування; drug trafficking – контрабанда наркотиків* [53, с. 186-187].

І. Шуило і М. Карпушина також пропонують переклад за допомогою еквівалента або аналога, калькування, транслітерацію, транскрипцію та описовий переклад. Однак, окрім уже зазначених способів перекладу, вчені виділяють такі:

1. приблизний переклад – переклад, за якого зберігається основне значення слова, проте в мові мети слово відрізняється від мови оригіналу лексичним фоном, наприклад: *police photographer – судовий фотограф*;
2. переклад шляхом створення неологізму, неологізм у юридичній лінгвістиці передбачає наявність слова чи словосполучення, якого не існує в правовій системі мови перекладу, наприклад: *stay-in – пікетування* [45, с. 277-278].

Крім того, І. Шуило і М. Карпушина зазначають, що часто в процесі відтворення юридичних термінів з однієї мови іншою перекладач може застосовувати декілька способів перекладу одночасно для досягнення максимально влучного варіанту [45, с. 278].

Отже, під час практичної частини нашого дослідження ми спиратимемося на класифікацію способів перекладу юридичної термінології, запропоновану українськими вченими Ю. Баклаженко та О. Гнатюк, оскільки, на нашу думку,

вона є найбільш повною. Дослідниці виокремлюють еквівалент, аналогову заміну, калькування, генералізацію, конкретизацію, описовий переклад, модуляцію, диференціацію, транскрипцію та транслітерацію, додавання та опущення.

2.3. Аналіз способів перекладу юридичної термінології на матеріалі англomовного серіалу “Better Call Saul”

На першому етапі практичної частини в процесі роботи з англomовним серіалом “Better Call Saul” (2015) та його перекладом від студії «Гуртом» (2015) ми відібрали 405 юридичних термінів серед яких було 33 терміни лексико-семантичної групи (далі – ЛСГ) «Загальноюридичне поняття», 42 терміни ЛСГ «Суб’єкт права», 41 термін ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», 94 термінів ЛСГ «Злочин», 21 термін ЛСГ «Покарання», 94 термінів ЛСГ «Судочинство», 27 термінів ЛСГ «Майнові правовідносини» і 53 терміни ЛСГ «Юридичний документ».

На другому етапі практичної частини дослідження ми систематизували юридичні терміни за способами перекладу, запропонованими Ю. Баклаженко і О. Гнатюк. Проаналізуємо особливості перекладу юридичних термінів за допомогою еквіваленту. Узагальнений аналіз представлено в таблиці 2.3.1.

Таблиця 2.3.1

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою еквіваленту

Спосіб перекладу ЛСГ	Еквівалент	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	15	12%
Суб’єкт права	17	13,5%
Фахівець юридичної діяльності	8	6,3%

Злочин	23	18,3%
Покарання	11	8,7%
Судочинство	31	24,6%
Майнові правовідносини	8	6,3%
Юридичний документ	13	10,3%

Загалом за допомогою еквіваленту було перекладено 126 одиниць. Із таблиці бачимо, що серед них був 31 термін з ЛСГ «Судочинство», що становить 24,6%, 23 терміни з ЛСГ «Злочин», що становить 18,3%, 17 із ЛСГ «Суб'єкт права», що становить 13,5%, 15 із ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 12%, 13 із ЛСГ «Юридичний документ», що становить 10,3%, 11 із ЛСГ «Покарання», що становить 8,7%, 8 із ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 6,3% і 8 одиниць із ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 6,3%.

За допомогою еквіваленту було перекладено поняття, які зустрічаються в обох країнах. Наприклад, серед термінів ЛСГ «Загальноюридичне поняття», зустрічалися найменування галузей права, що збігаються в США та Україні:

*“I have been thinking about **criminal law** myself lately.”* – «Я останнім часом теж багато думав про **кримінальне право**.»

*“But **compliance law** is not my strong suit.”* – «Але **регулятивне право** – не найсильніша моя сторона.»

*“**Banking law** needs to be exciting.”* – «**Банківське право** має бути цікаве.»

Інші терміни цієї ж групи були представлені еквівалентними концептами. Наприклад:

*“I thought I was going to a **law office**.”* – «Я думав, у вас тут **юридична контора**.»

Law office – це установа, що надає юридичні послуги різного характеру: консультації, захист інтересів особи у суді тощо. В Україні подібні заклади номінуються поняттям *юридична контора*.

Серед термінів, що номінують осіб (у нашому дослідженні ці терміни були представлені двома ЛСГ – «Суб’єкт права» і «Фахівець юридичної діяльності») в центрі сюжету фігурували фахівці, які існують і в Україні, а, отже, у перекладача не виникло труднощів із підбором еквівалентів до цих понять:

“*He’s not a **forensics expert**.*” – «Він не **криміналіст**.»

“*I know a **judge** we can call right now.*” – «**Судді** можна подзвонити хоч зараз.»

“*I hired a **private investigator**.*” – «Я найняв **приватного детектива**.»

“*I’m talking to a new **advisory counsel**.*” – «Я розмовляю з новим **юристконсультантом**.»

“*So when I needed an **investigator**...*” – «Тож коли мені був потрібен **детектив**...»

Термін *civil court* із цієї ж групи був перекладений за допомогою усталеного в українському праві еквівалента *цивільний суд*:

“*I could sue you in **civil court**.*” – «Я можу звернутися до **цивільного суду**.»

Були також інші суб’єкти права – переважно учасники судового процесу – закріплені в українській термінології:

“*There are no other **suspects**.*” – «Більше **підозрюваних** немає.»

“*So the **prosecutors** then, referring clients?*” – «**І обвинувачі**, і клієнти рекомендують?»

“*He’d make quite an **adversary**.*” – «Він був би неабияким **опонентом**.»

“*You were a **witness** of what happened?*” – «Ти був **свідком** того, що сталося?»

Суб’єктами права також вважаються злочинці, найменування яких має багато спільного в українській та американській правових системах:

“*It was Fring who sent **mercenaries**.*” – «Це Фрінг прислав **найманців**.»

“*There’s a **criminal** standing in my kitchen!*” – «У моїй кухні **злочинець!**»

“*A **thief**.*” – «**Крадійка**.»

“A major drug **trafficker**.” – «Відомий **наркоділок**.»

Переходимо до ЛСГ «Злочин». Процес роботи з матеріалом серіалу продемонстрував нам, що кримінальне право США характеризується багатьма особливостями, які значно відрізняються від української системи або ж взагалі відсутні у праві нашої країни. У США є специфічна класифікація злочинів за ступенем тяжкості, своєрідні кримінальні концепти, найменування злочинів, що не мають еквівалентів в українській мові, тощо. Однак частина термінів цієї групи була відтворена шляхом підбору еквівалентів, оскільки у серіалі все ж зустрічалися спільні для обох країн поняття. Наводимо такі приклади:

“It’s his first **offense**.” – «Це його перше **правопорушення**.»

“Whatever your interpretation, it was still **assault**.” – «Незалежно від вашого тлумачення, це був **напад**.»

“No **crime** is complete without the cover-up.” – «Жоден **злочин** недоконаний без замітання слідів.»

“...is arrested for any **infraction**...” – «...буде затриманий за будь-яке **правопорушення**...»

На нашу думку, зазначені терміни є досить загальними, оскільки не позначають вид злочину, а факт його скоєння загалом. Вважаємо цікавим те, що в англійській мові можуть вживатися різні одиниці (*offense, infraction*) для позначення правопорушення – при цьому вони є рівнозначними – у той час, як в українській мові застосовують переважно термін *правопорушення*.

Незважаючи на наявність своєрідних категорій злочинів, в обох правових системах є значна кількість концептів, що збігаються. Подаємо деякі приклади:

“We’re back to calling it a **bribe**.” – «Ми тоді називали це **хабарем**?»

“It is unethical, and it is **blackmail**.” – «Це неетично, і це **шантаж**.»

“Anyway, he’s in for **murder**...” – «Коротше, його взяли за **вбивство**...»

“That would be **extortion**.” – «То це буде **шантаж**.»

“*Ex parte communication...contempt of court.*” – «Змова зі свідком, **неповага до суду.**»

“*Your client...was pulled over for a clear violation of traffic laws.*” – «Вашого клієнта...зупинили за грубе **порушення ПДР.**»

Перейдемо до термінів із ЛСГ «Покарання». У цій групі також зустрічалися спільні для обох систем поняття. Наприклад:

“*Now have you decide what’s the right sentence?*” – «Ви маєте вирішити, який буде **вирок.**»

“*On this scale? Life sentence.*” – «У таких масштабах? **Довічне ув’язнення.**»

“*Overturning a conviction in a case like Craig’s...*” – «Скасувати **вирок** по справі Крейга...»

“*The government urges this court to impose the statutory maximum.*” – «Уряд скасовує рекомендації і просить уряд винести **максимальний вирок.**»

Statutory maximum – це максимальний розмір покарання, який суд може постановити за конкретне правопорушення. Еквівалентом до цього терміну виступає *максимальний вирок*.

У ході нашого дослідження ми помітили, що в англійській мові існує два терміни на позначення одного концепту – *incarceration* та *imprisonment*:

“*I heard certain things...during my incarceration.*” – «Я чув певні речі під час мого **ув’язнення.**»

“*...results in an anticipated advisory sentencing guidelines range of 85 to 90 months imprisonment...*” – «...призводить до очікуваного діапазону рекомендацій щодо винесення вироку відповідно від 85 до 90 місяців **ув’язнення...**»

Incarceration стосується радше фізичного перебування у в’язниці. *Imprisonment* має більш загальне значення і стосується ув’язнення як форми покарання. Однак в українській мові обидва значення виражаються лексичною одиницею *ув’язнення*.

Розглянемо терміни ЛСГ «Судочинство». Серед термінів цієї групи, перекладених еквівалентом, зустрічалися одиниці, що описують різні етапи судового розгляду. Наприклад:

*“And I find out I'm second chair to one of the partners on the **preliminary hearing**.”* – «*I виявилось, що на **попередньому розгляді** я сидітиму серед партнерів другим.*»

Preliminary hearing – це судова процедура на ранніх стадіях кримінального процесу, де суддя оцінює наявні докази, щоб визначити, чи є достатньо обґрунтованих підстав для подальшого розгляду справи.

*“I'd like to turn **cross-examination** over to my co-counsel, James McGill.”* – «*Я хочу передати **перехресний допит** своєму співконсультантові Джеймсові.*»

Cross-examination – це юридична процедура, під час якої сторона, яка не викликала свідка, ставить йому питання після того, як свідок уже давав свідчення іншій стороні.

*“All of that gets on the record during **discovery**.”* – «*Все це з'явиться після **випробування доказів**.*»

Discovery – це досудовий етап у судовому процесі, коли сторони судового спору обмінюються інформацією та збирають докази для підготовки до судового розгляду.

Пропонуємо звернути вашу увагу на два терміни – *recess* та *adjournment*:

*“Munsinger would like to see you at the next **recess**.”* – «*Суддя Мансінгер просить Вас зайти до нього під час **перерви**.*»

*“We'd like to request an **adjournment**.”* – «*Ми б хотіли **попросити перерву**.*»

Українською мовою обидва терміни перекладаються як *перерва*, проте в англійській мові між ними є певні відмінності. Таким чином *recess* означає перерву під час судового засідання, після якої процедура продовжується того ж дня. Подібні перерви влаштовують для уточнення інформації, важливої для справи: наприклад, для перегляду документів. У свою чергу *adjournment* – це

також перерва під час судового засідання, проте вона може тривати невизначений період часу. Наприклад, засідання можуть оголосити закритим і поновити його через декілька днів.

Також зустрічалися терміни на позначення дій, які пов'язані з етапами судового процесу:

*“We are here to discuss a **motion to exclude evidence**...”* – «Ми обговорюємо **клопотання на вилучення доказів**...»

*“**Plead guilty.**”* – «**Визнаєте вину.**»

*“I mean, they would never **bring a suit against me.**”* – «I ніколи не **подадуть на мене позов.**»

Подаємо переклад інших термінів, які так чи інакше пов'язані з судочинством:

*“Something called **“probable cause”.**”* – «Поговорімо про те, що називається **«достатня підстава».**»

Probable cause – це поняття в судочинстві, що означає наявність достатніх підстав припускати, що особа дійсно вчинила той чи інший злочин.

*“Its **probative value** doesn't outweigh how prejudicial it is.”* – «**Доказова сила запису не переважає його упередженості.**»

Probative value – це здатність доказу (факту, свідчення) довести або спростувати певну обставину, яка має значення для справи в суді чи іншому юридичному процесі.

*“**Objection.** Witness has admitted there's no corroborating evidence.”* – «**Заперечую.** Свідок визнав, що не має підкріплюючого доказу.»

За допомогою терміну *objection* сторони можуть висловлювати свою незгоду під час судового засідання. Хотіли б звернути увагу на те, що в англійській мові для цього використовується іменник, проте в українській – особове дієслово.

У наступному реченні знову бачимо, що в українській мові термін (а саме *recrimination*) має двокомпонентний еквівалент, на відміну від оригіналу. Крім

того, ми помітили, що в англійській мові вживають декілька одиниць на позначення позову: *lawsuit*, *suit*, проте в українській мові закріплений один термін.

“Lawsuits. Threats. Recriminations.” – «**Позови. Погрози. Зустрічні обвинувачення.**»

*“I have found the grounds for a **civil suit.**”* – «**Я знайшов підстави для цивільного позова.**»

Перейдемо до ЛСГ «Майнові правовідносини». На нашу думку, варто звернути увагу на терміни *restitution* та *reimbursement*, оскільки в англійській мові вони є синонімами, проте все ж не зовсім рівнозначними:

*“...in addition to any supervised release, fine and **restitution...**”* – «...на додаток до будь-якого звільнення під нагляд, штрафу та **відшкодування...**»

*“...the right to indemnification, payment, **reimbursement.**”* – «Право на імунітет, виплати і **відшкодування.**»

Restitution – це повернення постраждалій стороні того, що вона втратила, або компенсація завданої шкоди, а *reimbursement* – це повернення особі витрачених нею коштів (наприклад, компанія виплачує своєму співробітнику кошти, які він витратив на службову поїздку). Однак, незважаючи на наявність двох термінів в англійській мові, в українській мові знову помічаємо, що їм відповідає один термін.

*“You know, with, like, **inheritance taxes and whatnot?**”* – «Знаєш, **податок на спадщину і всяке таке.**»

Inheritance tax – це податок, який сплачує отримувач спадщини з майна або активів, отриманих ним після смерті власника. В Україні є еквівалентне поняття – *податок на спадщину*.

У перекладі наступного терміна бачимо, що йому відповідає українській еквівалент в однині: *“...you may be entitled to **monetary damages.**”* – «...ви маєте право на **грошове відшкодування.**»

Розглянемо детальніше терміни, що були перекладені за допомогою еквіваленту, в ЛСГ «Юридичний документ». Наприклад:

“*Would you mind signing a **non-disclosure agreement**?*” – «*Не могли б ви підписати угоду про нерозголошення?*»

Non-disclosure agreement – це юридична угода, за якою обидві сторони зобов’язуються зберігати інформацію, що стосується справи, конфіденційною. Такий документ чітко окреслює інформацію, яка вважається конфіденційною, та наслідки порушення умов договору. В українській правничій системі є ідентичний за своїм функціоналом документ – *угода про нерозголошення*.

“*It’s okay to present a quote from a **legal opinion**.*” – «*Це нормально – дати цитату з експертного висновку.*»

Legal opinion – це офіційний документ, який був підготовлений юристом або юридичною фірмою і професійну оцінку та аналіз правової ситуації. Наприклад, фахівець може проконсультувати клієнта щодо правових наслідків його дій. В українській правничій системі цьому терміну відповідає *експертний висновок*.

“*I’m sweating and I’m citing **statutes** left and right.*” – «*Пітнію, наліво і направо цитую законодавчі акти.*»

У США *statute* – це акт, ухвалений законодавчим органом. Цим терміном позначають закон, який має вищу юридичну силу. В українській мові еквівалентом виступатиме термін *законодавчий акт*, оскільки за своєю семантикою та функціональністю він повністю відповідає оригінальному терміну. Проте в серіалі був також ужитий інший термін, що містить одиницю *statute*:

“*...and presentment of his case within the **statute of limitations**.*” – «*...і від поширення на його справу закону про позовну давність.*»

Statute of limitations – це закон, який визначає максимальний строк, протягом якого може бути поданий позов після того, як сталася певна подія (злочин, порушення контракту тощо). В українській системі права також є такий документ

– закон про позовну давність. Тобто в поєднанні з іншими одиницями термін може набувати іншого значення.

“...so that we can amend the **filing** to reflect the correct address.” – «...щоб внести в **подання** правильну адресу.»

“...to write Mesa Verde’s **submission** to the state regulator.” – «...щоб написати **подання** від Меси Верде до державного регулятора.»

Терміном *filing* позначають офіційне внесення документів до суду або іншого органу. Цей термін радше номінує сам технічний аспект подання, наприклад, внесення даних в електронну систему. *Submission* також стосується подання документів, проте описує цей процес загалом. Однак в українській мові обом термінам відповідає *подання*.

“...**provisional approval**...would be most appreciated, most welcomed.” – «...однак **попереднє схвалення** було б нам дуже бажане.»

Provisional approval – це документ, який оформлюється для надання дозволу перед тим, як буде надано остаточне право на здійснення тої чи іншої діяльності. На нашу думку, *попереднє схвалення* – приклад застосування еквіваленту, оскільки в українській мові функціонує такий же термін. Не можемо не звернути увагу на те, що терміни повторюють однакову структуру.

“...then used your key to let yourself in and return the **originals**.” – «...своїм ключем одімкнув двері і повернув **оригінали**.»

У цьому контексті йдеться про головний (оригінальний) примірник документа.

Другим найбільш вживаним способом перекладу було калькування. Подаємо узагальнений аналіз в таблиці 2.3.2.

Таблиця 2.3.2.

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою калькування

Спосіб перекладу ЛСГ	Калькування	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	3	4,3%
Суб'єкт права	11	15,7%
Фахівець юридичної діяльності	8	11,4%
Злочин	24	34,3%
Покарання	3	4,3%
Судочинство	12	17%
Майнові правовідносини	2	3%
Юридичний документ	7	10%

Загалом за допомогою калькування було перекладено 70 одиниць. Із таблиці бачимо, що серед них було 24 терміни з ЛСГ «Злочин», що становить 34,3%, 12 термінів із ЛСГ «Судочинство», що становить 17%, 11 термінів із ЛСГ «Суб'єкт права», що становить 15,7%, 8 термінів із ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 11,4%, 7 термінів із ЛСГ «Юридичний документ», що становить 10%, 3 із ЛСГ «Покарання», що становить 4,3%, 3 із ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 4,3% і 2 терміни із ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 3%.

Терміни, перекладені шляхом калькування, були представлені переважно одиницями, що виражають специфічні особливості правничої системи США. Наприклад, деякі види злочинів із ЛСГ «Злочин», як от:

“You’ve been accused of fourth-degree felony.” – «Вас звинувачено у злочині четвертого ступеня.»

У США злочини типу *felony* класифікують відповідно до декількох ступенів. Подібна категоризація відсутня в кримінальному праві нашої держави, тому

цілком логічно, що перекладач застосував калькування, аби зберегти цю специфіку.

Іншим прикладом є переклад таких термінів:

“*Murder in the first degree, robbery while armed with a deadly weapon...*” – «Убивство першого ступеня, збройне пограбування...»

“...we consider the sentence for a defendant who will be pleading guilty to multiple felonies, **RICO offenses**...” – «...ми визначаємо вирок відповідачу, який визнає себе винним у багатьох злочинах, **правопорушеннях РІКО**...»

Варто зазначити, що *RICO offense* – це організована злочинна діяльність, боротьба з якою регулюється законом RICO (*Racketeer Influenced Corrupt Organization Act*). Закон із такою назвою існує лише в США, тому перекладач вирішив зберегти цю особливість.

“*He wanted one of my clients to lie for him under oath.*” – «Хотів, щоб мій клієнт збрехав під присягою.»

В обох країнах, як у США, так і в Україні, свідок зобов’язується давати лише правдиві свідчення, проте термінологія в цьому контексті дещо різниться: у США на офіційному рівні використовують *to testify/lie under oath*, тобто буквально *під присягою*, у той час як в Україні усталеним варіантом є *давати завідомо (не)правдиві свідчення*. З огляду на цю інформацію, ми вважаємо, що перекладач застосував калькування.

Наступне речення містить ще одне специфічне поняття США:

“*Conspiracy to commit a federal crime.*” – «Змова з метою скоєння **федерального злочину**.»

Слід зазначити, що поняття *federal* – особливість саме американської системи, оскільки США – це федеративна республіка, де повноваження розподілені між федеральним урядом, тобто центральним, та урядами 50 штатів. Тому і злочини в США поділяються на *federal* і *state*. Злочин, класифікований як

federal, розглядається федеральним судом – на рівні цілої держави, а не окремим штатом. Відповідно в Україні існує зовсім інша категоризація.

Однак ми помітили випадки калькування і серед тих термінів, що називають злочини, понятійний зміст яких не відрізняється від відповідних категорій в українському кримінальному праві. Наприклад:

“*Any false statement you make can be used in prosecution for perjury, or obstruction of justice.*” – «Будь-яка **неправдива заява** може бути прийнята за лжесвідчення чи **перешкодження правосуддю**.»

В Україні еквівалентним поняттям вважається *втручання у здійснення правосуддя*, тому поданий варіант є прикладом калькування. Також у цьому реченні бачимо інший приклад застосування цього способу перекладу: *false statement* – *неправдива заява*. Іншими прикладами є такі терміни:

“...*trespassing, involuntary manslaughter, immigration...*” – «...**чуже майно, ненавмисне вбивство, імміграція...**»

“*Now, the prosecution keeps bandying this term “criminal trespass”.*” – «Друге. Обвинувачення кидається терміном «**злочинне проникнення**».»

“...*as to ethical violation 16-304A...*” – «...**щодо етичного порушення 16-304A...**»

Річ у тім, що переклад усіх вищенаведених термінів вважатиметься калькуванням, оскільки ці одиниці мають інші усталені еквіваленти в українській мові: *involuntary manslaughter* – *вбивство через необережність*, *criminal trespass* – *незаконне проникнення*, *ethical violation* – *порушення етичних норм*.

Тепер розглянемо ЛСГ «Судочинство»:

“*Well, it’s a miscarriage of justice.*” – «**А це – недоношена юстиція.**»

Miscarriage of justice – це *порушення правосуддя*, іншими словами – *судова помилка*, наприклад, засудження невинного або винесення несправедливого вироку. Враховуючи вищезазначене, *недоношена юстиція* звучить дослівно,

оскільки обидва слова передають буквально значення оригінальних термінологічних одиниць, тому цей переклад є калькуванням.

*“It could be **class-action**.” – «То може бути **груповий позов**.»*

Class-action – це позов, який подається групою людей або однією особою від імені групи. В Україні механізм групових позовів не врегульований на такому ж рівні, як у США.

У цій групі також зустрічалися одиниці на позначення різних типів засідань.

Наприклад:

*“The family that showed at the **bail hearing** can’t be located.” – «Родину, що була на **слуханні про застава**, не знайти.»*

Bail hearing – це судове засідання, під час якого суддя вирішується, чи буде обвинувачений звільнений з-під варти до суду і на яких умовах. У разі позитивного рішення суддя також встановлює суму внесеної застави та може висунути додаткові вимоги. Таким чином переклад *слухання про застава* дослівно відтворює оригінал.

*“You should be aware, because I believe this’ll be your first **disciplinary hearing**...” – «Май на увазі, бо це ж буде твій **перший дисциплінарний розгляд**.»*

Disciplinary hearing – це офіційна зустріч між працівником і роботодавцем, під час якої обговорюються випадки нехтування професійними обов’язками. В українській мові термінологія на позначення подібних засідань дещо відрізняється, оскільки усталеним варіантом є *розгляд дисциплінарної справи*.

Наводимо деякі види конфліктів, що стають підставою для відкриття справи:

*“I’d like to remind you that this was nothing more than a **family dispute**.” – «Дозвольте нагадати вам, що це фактично звичайна **сімейна суперечка**.»*

*“All right, well, this all comes down to a **personal dispute**.” – «Це зводиться до **особистих конфліктів і все**.»*

Аналізуючи ЛСГ «Суб’єкт права» і «Фахівець юридичної діяльності», ми з’ясували, що за допомогою калькування перекладач відтворював посади або інститути, поширені в США. Наводимо такі терміни з ЛСГ «Суб’єкт права»:

“*And that’s why the Tenth Circuit Court of Appeals ruled that a coercive order...*” – *От чому Десятий окружний апеляційний суд, керуючись цією вказівкою...*

“*Which wasn’t even allowed until five Supreme Courts...*” – *«Це було не дозволено, доки п’ять Верховних Судів...»*

“*It’s the only federal institution with a golf program.*” – *«Це єдиний федеральний заклад із програмою з гольфу.»*

“*This man is a federal prisoner...*” – *«Цей чоловік – федеральний злочинець...»*

Серед термінів із ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності» зустрічалися такі посади, які існують лише в США:

“*...it won’t play with this magistrate judge.*” – *«...я не думаю, що з цим магістратським суддею щось вийде.»*

“*Federal agents! Come on out!*” – *«Федеральні агенти! Виходь!»*

“*It’s up to district attorney whether to prosecute.*” – *«Окружна прокуратура вирішить, чи відкривати справу.»*

Варто звернути увагу на вищенаведене речення. У США *district attorney* – це посадовець, який представляє уряд у кримінальних справах на рівні певного округу. Він відповідальний за кримінальне переслідування. В Україні також існують прокурори, проте їхній статус та функції визначаються іншою системою організації прокуратури. Термін *районний прокурор* дослівно відтворює оригінальну одиницю.

Серед одиниць ЛСГ «Юридичний документ» зустрічалися різні типи документів, у тому числі й ті, що існують у правоустрої України. Наводимо такі приклади:

“*Personal property statements.*” – *«Заява на особисте майно.»*

“The court accepts and enters the defendant’s plea of not guilty.” – «Суд долучає **заяву підсудного про невинуватість.**»

Наприклад, абсолютним еквівалентом до терміну *plea of not guilty* в українській фаховій мові є *заява про невизнання вини*, тому, на нашу думку, заява про невинуватість є калькуванням, оскільки перекладений термін повторює структуру оригіналу. *Personal property statement* – це декларація, що містить інформацію про рухоме майно (зазвичай для оподаткування або фінансової звітності). Тобто *personal property* – це рухоме майно (наприклад, автомобіль), тому варіант *заява на особисте майно* є калькуванням.

У серіалі також було вжито термін *the Fourth Amendment*:

“And therefore protected by the Fourth Amendment.” – «А отже захищається **четвертою поправкою.**»

The Fourth Amendment – це четверта поправка до Конституції США, яка захищає громадян від необґрунтованих обшуків та вилучення майна й уможлиблює проведення обшуку лише за наявності ордеру. Оскільки це положення державного документу США, цілком логічно, що перекладач вирішив вдатися до калькування.

У ЛСГ «Загальноюридичне поняття», «Покарання» і «Майнові правовідносини» представлена найменша кількість термінів, перекладених калькуванням. Подаємо приклади термінів із ЛСГ «Загальноюридичне поняття»:

“I think it falls firmly under fair use.” – «Це чітко підпадає під **добросовісне використання.**»

“Been brushing up on your contract law, haven’t you?” – «Ретельно **проштудіював закони про контракт?**»

“Just that you need to sign the documents with your legal name.” – «**Розпишітьсь будь ласка на документах, використовуючи своє законне ім’я.**»

Як бачимо, усі вищезазначені варіанти перекладу передають значення оригінальних термінів буквально.

У ЛСГ «Майнові правовідносини» зустрічалися такі терміни:

“Is this like a tax write-off or a charity thing?” – «Це наче списання податків чи як добродійність, який підхід.»

“Can I have your social security number again?” – «Продукуйте ще раз свій номер соціального страхування.»

Наступним способом перекладу за кількістю перекладених термінів була генералізація. Узагальнений аналіз подаємо в таблиці 2.3.3. (с. 61).

Загалом за допомогою генералізації було перекладено 62 одиниці. Із таблиці бачимо, що серед них було 16 термінів із ЛСГ «Злочин», що становить 25,8%, 15 термінів із ЛСГ «Юридичний документ», що становить 24,2%, 14 термінів із ЛСГ «Судочинство», що становить 22,6%, 9 термінів із ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 14,5%, 3 терміни з ЛСГ «Суб’єкт права», що становить 4,8%, 2 терміни з ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 3,2%, 2 терміни з ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 3,2% і 1 термін із ЛСГ «Покарання», що становить 1,6%.

Генералізація досить часто застосовувалася у випадку вживання дво-, три- і багатокомпонентних термінів або концептів, що відсутні в українській правовій системі, тому перекладач вдавався до спрощення семантики одиниць, обираючи більш узагальнені відповідники, які глядач одразу ж зрозуміє і які не спотворюватимуть зміст оригіналу. Пропонуємо розглянути приклади із ЛСГ «Злочин»:

“Fraud, unfair and deceptive trade practices...” – «Шахрайство, недобросовісність...»

У цьому прикладі бачимо генералізацію терміну шляхом перекладу конкретного терміну однієї лексичною одиницею, що не повністю розкриває його значення. *Unfair and deceptive trade practices* описує комерційну діяльність із випадками шахрайства, ведення в оману та іншими діями, що караються законом.

Таблиця 2.3.3.

**Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою
генералізації**

Спосіб перекладу ЛСГ	Генералізація	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	2	3,2%
Суб'єкт права	3	4,8%
Фахівець юридичної діяльності	9	14,5%
Злочин	16	25,8%
Покарання	1	1,6%
Судочинство	14	22,6%
Майнові правовідносини	2	3,2%
Юридичний документ	15	24,2%

“Sale of stolen goods, 10 years.” – «Продаж краденого – 10 років.»

“Transportation of stolen goods, another 10 years.” – «Перевезення краденого – ще 10 років.»

У вищенаведених термінах були пропущені одиниці *goods*, тому семантично ці одиниці отримали частковий переклад, що узагальнює їхнє значення – у перекладі не уточнюється, що саме мається на увазі під *краденим*. Під час нашого аналізу ми помітили досить багато подібних випадків. Наводимо деякі з них:

“Munsinger looks like criminal trespassing aggravated stalking...” – «У Мансінгера вторгнення на територію, переслідування...»

Aggravated stalking – це серйозніша форма переслідування, яка включає фактори заподіяння важких тілесних ушкоджень або використання зброї. Переклад у свою чергу не уточнює цю специфіку.

“So usually I’d be looking at malicious mischief...” – «Я чекав заяви про насилля...»

Malicious mischief – це умисне пошкодження чужої власності. Термін насилля може вживатися в різних контекстах, як щодо нанесення фізичної шкоди особі, так і пошкодження майна.

У двох наступних прикладах бачимо схожі юридичні терміни, які були перекладені за допомогою ширшої одиниці обман, виходячи із семантики вказаних термінологічних одиниць:

“*Trespassing, false representation, stolen valor, the whole nine yards.*” – «Незаконне проникнення, **обман**, носіння чужих нагород.»

“*You entered government property under false pretenses, sir.*” – «Сеп, ви **обманом** проникли на режимний об'єкт.»

У першому реченні було вжито термін *false pretenses*, що означає отримання майна чи грошей шляхом надання свідомо неправдивих тверджень. Термін *false representation*, застосований у наступному реченні, передбачає надання неправдивих відомостей, особливо у фінансових чи юридичних документах (наприклад, особа може подавати неправдиву інформацію про товар або послуги). Обидва терміни вказують на діяльність, в основі якої лежить обман, тому такий спосіб перекладу лише частково передає значення термінів і не враховує специфічні семантичні особливості.

У ЛСГ «Судочинство» зустрічалися схожі випадки генералізації, які ми вже зазначили. Наприклад, перекладач узагальнював семантику термінів шляхом опущення одного з компонентів:

“*Arraignment, voir dire, jury trial, the whole nine yards.*” – «Клопотання, співбесіди з присяжними, **процес** – повний набір.»

Jury trial – це судовий процес, у якому приймають участь присяжні. Вони заслуховують свідчення і виносять вердикт - винний або не винний, після чого суддя оголошує вирок. *Процес* може використовуватися для найменування судового розгляду будь-якого виду, тому цей переклад вказує на генералізацію.

Під час перекладу цього терміну перекладач не відтворив одиницю *emergency*, що спричинило генералізацію:

“*What about a temporary emergency guardianship?*” – «Як щодо тимчасового опікунства?»

Були й інші приклади застосування цього способу, як от у випадку зі специфічними концептами американського правоустрою:

“*New Mexico is one-party consent, so Chuck had a right to make the recording.*” – «За законами Нью Мексико Чак мав право робити запис.»

У деяких штатах, серед яких Нью-Мексико, *one-party consent* стосується закону про запис телефонних розмов. Згідно з цим положенням, для запису бесіди достатньо згоди лише однієї сторони. Таким чином особа може зафіксувати зміст дзвінка, не повідомляючи про це свого співрозмовника. Перекладач відтворив термін узагальнено, не зазначивши, за якими саме законами Нью-Мексико.

“*And that’s why the Tenth Circuit Court of Appeals ruled that a coercive order...*” – «От чому Десятий окружний апеляційний суд, керуючись цією вказівкою...»

У законодавстві США *coercive order* – це судовий припис, який має примусовий характер, тобто зобов’язує особу виконати певну дію або утриматися від неї під загрозою санкцій (штрафу, арешту тощо). Одиниця вказівка не повністю розкриває ключовий аспект поняття – вказівкою можна назвати різноманітні документи або настанови (у тому числі усні).

Наступні два терміни позначають частини будівлі, у якій відбуваються судові процеси. Таким чином *courthouse* називає будівлю суду загалом, а *courtroom* – залу суду. Однак у перекладі ці приміщення не розрізняються і подаються загальним словом *суд*:

“*We’re four blocks away from the courthouse.*” – «До суду всього чотири квартали!»

“*My client is in the back of the courtroom.*” – «Мій клієнт сидить у суді.»

Також сюди ж можемо віднести переклад терміну *court procedure*:

“*He’s in need of medical care so urgent we can’t wait on **court procedure**.*” – «Йому потрібна невідкладна медична допомога, і чекати, коли це вирішить суд, не можна.»

Перейдемо до ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності». Працюючи з термінами цієї групи, перекладач надав перевагу одиницям, що існують в обох системах, проте мають ширше значення – такий вибір був спричинений вживанням у серіалі посад, характерних для США. Наприклад:

“*...to meet the **lieutenant-governor** at a luncheon in Santa Fe.*” – «...на обід і звідси з **губернатором** Санта Фе.»

Lieutenant-governor – це високопосадовець, що за обсягом повноважень вважається другою особою в штаті після губернатора. *Lieutenant-governor* часто виконує функції заступника губернатора, проте його повноваження можуть відрізнятися залежно від штату. Проаналізувавши значення терміну, розуміємо, що вибір на користь терміну *губернатор* є ширшим за оригінальну одиницю.

“*The assistants, **paralegals**, the janitorial staff, all of them out on the street.*” – «З асистентами, **секретарями**, прибиральниками – усі опиняться на вулиці.»

Paralegal – це найменування фахівця юридичної діяльності в англосаксонській правничій системі. По суті це помічник юриста, який виконує частину його обов’язків. У перекладі бачимо застосування одиниці *секретар* – це необов’язково помічник юриста – термін може бути використаний для найменування асистентів у різних галузях.

Вважаємо доцільним також звернути увагу на переклад терміну *associate*. У США *associate* – це адвокат, що працює в юридичній фірмі або на іншого адвоката. Наводимо такий приклад перекладу:

“*Jimmy, these are my **associates**, Brian Archuleta and Erin Brill.*” – «Джиммі, це мої **компаньйони** – Брайан Анчулета та Ерін Брілл.»

У серіалі цей термін був вжитий у другому значенні, оскільки один із адвокатів представляв своїх колег, які працюють на нього. Проте в перекладі бачимо, що було вжито лексичну одиницю *компаньйон*, яка не передає саме юридичне значення.

*“I still think you would make one hell of a **litigator**.”* – «Досі вважаю, що з тебе вийшов би прекрасний **повірений**.»

Litigator – це юрист, який спеціалізується на веденні судових спорів. Відповідно до визначення зі словнику, *повірений* – це сторона в договорі доручення. В обов’язки повіреного входить виконання від імені та за рахунок іншої сторони певних юридичних дій. Також повіреним може бути дипломат або особа, якій довіряється конфіденційна інформація.

У ЛСГ «Загальноюридичне поняття» цим способом перекладені такі терміни:

*“...which distinguishes it from commercial speech **under legal precedent**.”* – «...що вигідно відрізняє її від суто комерційних споруд за **прецедентним правом**.»

В англо-саксонських системах загального права термін *legal precedent* означає конкретне рішення суду, яке у подальшій практиці обов’язково використовується в разі винесення судового рішення в аналогічних справах. *Прецедентне право* має більш загальне значення, оскільки позначає правову галузь, де джерелом права виступає прецедент.

*“There’s a raft of **TCPA compliance issues**, but they’re fairly straightforward.”* – «Нам треба буде узгодити мільйон різних правил, але вони досить прості.»

Серед термінів ЛСГ «Юридичний документ» також зустрічаються приклади генералізації, аналогічні до вже проаналізованих випадків. Наприклад:

*“One, **resident lease agreements past and present, from all Sandpiper locations**.”* – «Перше: **договори на оренду** за минулі роки з усіх закладів Куликового переходу.»

Після перекладу терміну *resident lease agreement* було втрачено тип оренди (у цьому випадку житлова).

У наступному реченні також спостерігаємо узагальнення семантики, оскільки *lease* – позначає договір про оренду, проте в перекладі маємо угоду загалом:

“*Your lease stipulates that the property owner can buy you out at any time.*” – «Ваша угода передбачає, що власник має право в будь-який момент викупити землю.»

За аналогією до *resident lease agreement* після перекладу наступний термін втрачає частину смислового навантаження:

“*Omar...that whole, uh, letter of resignation thing, that...*” – «Омар...уся ця справа зі звільненням...»

У цьому випадку *letter of resignation* (тобто письмова заява про звільнення) стає просто звільненням.

Звертаємо вашу увагу також на переклад таких термінів:

“*As a family member, you can submit a petition for him to be evaluated.*” – «Як член сім'ї, ви можете подати прохання, щоб йому поставили діагноз.»

Petition – це офіційне письмове звернення до суду чи іншого органу (наприклад, петиція, клопотання, скарга). Переклад за допомогою одиниці *прохання* не вказує на тип звернення.

“*We are prepared to give our affidavits anytime.*” – «А ми готові дати свої свідчення хоч зараз.»

Affidavit – це письмова заява, яку особа дає під присягою перед нотаріусом або іншою уповноваженою особою. Цей документ підтверджує правдивість певних фактів або обставин. Одиниця *свідчення* хоч і розкриває можливий зміст такої заяви, проте не вказує на те, що це документ.

Розглянемо ЛСГ «Суб'єкт права»:

“*...victims forced to confront their assailants in open court.*” – «...жертв, які змушені стикатися зі своїми кривдниками в судді.»

Assailant – це особа, що здійснила фізичний напад, тобто українською – *нападник*. *Кривдник* має досить широке значення і може застосовуватися не тільки щодо фізичної агресії.

“...your guy is now a **confidential informant**.” – «...ваш хлопчина тепер **інформатор**.»

“Your lease stipulates that the **property owner** can buy you out at any time.” – «Ваша угода передбачає, що **власник** має право в будь-який момент викупити землю.»

У наведених прикладах знову спостерігаємо часткову втрату семантики термінів після їхнього перекладу.

У ЛСГ «Майнові правовідносини» маємо такі приклади генералізації:

“Your Honor, it is a **restraint of trade**.” – «Ваша честь, це **заборона на професію**.»

Restraint of trade – це обмеження комерційної або підприємницької діяльності. *Trade* – вид професійної діяльності, тому переклад шляхом вживання словосполучення заборона на професію можна розцінювати як генералізацію, оскільки *trade* – частина значно ширшого поняття *професія*.

“Including sales tax, it’s 35.53.” – «З **податком** виходить 35 доларів і 53 центи.»

У США *sales tax* – це конкретний вид податку: податок із продажів, який стягується з покупця при купівлі товарів чи послуг. Українське слово *податок* охоплює всі можливі податкові збори загалом.

У ЛСГ «Покарання» цей термін представлений усього однією одиницею:

“Maximum six-months **jail time**.” – «Максимум шість місяців **ув’язнення**.»

Jail time – це строк, який злочинець відбуває у в’язниці, у той час як *ув’язнення* може вказувати не лише на строк, а на покарання як таке. Оскільки у перекладі не акцентовано увагу на строку перебування, це також свідчить про генералізацію.

Наступним способом перекладу була модуляція. Узагальнений аналіз подаємо в таблиці 2.3.4.

Таблиця 2.3.4.

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою модуляції

Спосіб перекладу ЛСГ	Модуляція	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	5	10%
Суб'єкт права	3	6%
Фахівець юридичної діяльності	5	10%
Злочин	9	18%
Покарання	3	6%
Судочинство	15	30%
Майнові правовідносини	6	12%
Юридичний документ	4	8%

Загалом за допомогою модуляції було перекладено 50 одиниць. Із таблиці бачимо, що серед них було 15 термінів із ЛСГ «Судочинство», що становить 30%, 9 термінів з ЛСГ «Злочин», що становить 18%, 6 термінів із ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 12%, 5 термінів із ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 10%, 5 термінів із ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 10%, 4 терміни з ЛСГ «Юридичний документ», що становить 8%, 3 терміни з ЛСГ «Суб'єкт права», що становить 6% і 3 терміни з ЛСГ «Покарання», що становить 6%.

Почнемо з аналізу ЛСГ «Судочинство». Слід зазначити, що в цій групі досить часто зустрічалися термінологічні одиниці, що називають дії. Наприклад:

“If he’s still clean, you file for a dismissal.” – «Якщо він чистий, ви закриваєте справу.»

Термін означає *подати заяву про припинення справи*, тому варіант *закривати справу* є прикладом модуляції, оскільки передає головну думку за допомогою інших лексичних одиниць.

“*We may have to **subpoena** their bank records.*” – «Можна **через суд витребувати** їхні банківські записи.»

To subpoena означає *викликати до суду, вимагати представлення документів в суді*, тому на нашу думку такий переклад цілком передає це значення, проте перефразовано.

“*...the contracts they signed **weren't entered into knowingly.***” – «Тоді контракти, підписані ними з Куликовим переходом, **були завідомо неправочинні.**»

To be entered into unknowingly вживається в ситуації, за якої особа дає свою згоду на щось, не знаючи про це. У цьому реченні йдеться про підписання контракту – герої погодилися на певні його умови, не знаю про це. У такому випадку документи втрачають свою законну силу, тому перекладач і вирішив подати цей термін із такої точки зору.

“*It's up to the district attorney whether to **prosecute.***” – «Окружна прокуратура **вирішить, чи відкривати справу.**»

To prosecute означає *переслідувати особу в кримінальному порядку, що фактично свідчить про відкриття провадження.*

Були також інші приклади застосування модуляції. Наприклад, у ході нашої роботи ми помітили, що два різних терміни були перекладені як *імунітет*:

“*We're married, which means I have **spousal privilege.***” – «Ми одружені. Це **гарантує мені імунітет.**»

“*...the right to **indemnification, payment, reimbursement.***” – «...**право на імунітет, виплати і відшкодування.**»

У праві США *indemnification* означає *відшкодування шкоди або звільнення від відповідальності за рахунок іншої сторони. Indemnification захищає сторону від наслідків певних подій, тому фактично надає імунітет, як і відтворив перекладач.*

За допомогою одиниці імунітет також був перекладений термін *spousal privilege*, значення якого також зосереджене на наявності переваг у деяких питаннях, захисті від певних наслідків тощо.

“*The occasional conjugal visit.*” – «Спеціально для подружжів.»

Conjugal visit – це один із видів відвідувань, які передбачені програмою внутрішньо-в'язничних відвідувань спеціально для подружжів. Перекладач відтворив цю ідею шляхом перефразування.

Наступною ЛСГ був «Злочин». Наводимо такі приклади:

“*So usually I'd be looking at malicious mischief, public intoxication, disorderly conduct.*” – «Я чекав заяви про насилля, **пияцтво на людях**, про хуліганство.»

“*We are counter-suing you and the Albuquerque DA's Office for malicious persecution...*” – «Ми подаємо зустрічний позов проти прокуратури Альбукерке за **незаконне переслідування...**»

Public intoxication – це розпиття алкогольних напоїв у громадських місцях, тобто іншими словами пияцтво на людях. У свою чергу *malicious persecution* – це зловживання судовим процесом із метою тиску або шкоди, часто на підставі фальшивих звинувачень.

Також маємо такий приклад:

“*Ex parte communication ...contempt of court.*” – «Змова зі свідком, неповага до суду.»

Ex parte communication – це усне або письмове спілкування з суддею або іншим посадовцем, який приймає рішення у справі, поза присутності інших сторін або їхніх представників, щодо суті справи або процедури її вирішення. Перекладач застосував модуляцію, взявши за основу ідею прихованого спілкування з метою досягнення вигоди, що є змовою.

Під час відтворення термінів ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності» перекладач вдавався до зміщення фокусу з виконавця на дію або з виконавця на інститут. Наприклад:

“I figured I’d try giving it a go as a solo practitioner.” – «Спробую вести самостійну практику.»

“I am not a police officer.” – Я не з поліції.

“...I’ll go to the judge advocate...” – «...я піду у військову юридичну службу...»

Таким чином *judge advocate* – це військовий юрист, тобто фахівець, що має юридичну освіту і працює у збройних силах. Вони представляють військових у суді, а також можуть надавати консультації військовому командуванню з приводу застосування законів. На нашу думку, перекладач застосував саме модуляцію, оскільки фокус змістився з особи на підрозділ.

Подаємо приклади з ЛСГ «Майнові правовідносини». У цьому реченні перекладач перефразував оригінал, розвинувши ідею виплат:

“If you’re in charge of payroll...” – «Якби я тебе поставив **видавати зарплату...**»

Payroll – це платіжна відомість, у якій зазначені всі робітники компанії і розмір їхньої зарплатні, бонусів, податків та різноманітних фінансових винагороджень. Перекладач переосмислив значення цього терміну через його функцію, оскільки за допомогою *payroll* розраховується сума, яку працівник має отримати наприкінці місяця.

“This is clearly a pro-sandbagging clause.” – «Цей пункт **пропонує вам грошову вигоду.**»

Pro-sandbagging clause – це термін, що позначає пункт у договорі, який дозволяє покупцеві подати позов про грошове відшкодування проти продавця, навіть якщо покупець заздалегідь знав про порушення гарантій. Перекладач передав значення цього терміну за допомогою інших лексичних одиниць, аби зробити його зрозумілим для українськомовної аудиторії.

ЛСГ «Загальноюридичне поняття» представлена такими термінами:

“I do elder law.” – «Я працюю **зі старими людьми.**»

Elder law – це специфічна галузь законодавства США, яка охоплює юридичні питання, пов’язані з особами похилого віку: заповіти, пенсійні виплати, майнові питання, випадки насилля тощо. В українському законодавстві немає еквівалентного поняття, тому перекладач вирішив перефразувати речення, застосувавши таким чином модуляцію.

“...as you know went into effect without any *ex post facto provisions* in place.” – «...які, як вам відомо, **не мають зворотньої дії.**»

Ex post facto – це юридичний термін латинського походження, що буквально означає *після того, як сталося* і використовується для позначення законів, прийнятих після вчинення певних дій, і положення яких можуть змінювати юридичний статус цих дій. Перекладач вирішив розвинути цю думку і застосував трансформацію модуляції, оскільки суть цього терміну була передана, проте за допомогою інших слів.

“*Attorney-client confidentiality.*” – «**Бо розмова з адвокатом конфіденційна.**»

Attorney-client confidentiality – це один із принципів, яких має дотримуватися адвокат у ході юридичної діяльності. Згідно з ним адвокат зобов’язується не розголошувати інформацію, надану клієнтом. В українському варіанті спостерігаємо перефразування терміну – таким чином інформація була подана з іншого боку, проте головне значення оригіналу збереглося.

Розглянемо терміни ЛСГ «Юридичний документ». Наприклад:

“*Some injunctive relief.*” – «**Зняти заборону на діяльність.**»

Injunctive relief – це судовий засіб правового захисту, який передбачає обмеження сторони від вчинення певних дій або навпаки їх виконання.

“*And all that’s left is the notice of entry.*” – «**І мені залишиться лише внести його в реєстр.**»

Notice of entry – це офіційне повідомлення про внесення рішення суду або іншого документа до судового реєстру.

ЛСГ «Суб’єкт права» була представлена такими термінами:

“*We were on co-defense.*” – «*Ми разом захищали.*»

Co-defense репрезентує досить поширену практику в юриспруденції, яка полягає в обміні інформації між сторонами, які мають спільні юридичні інтереси в судовому провадженні. Перекладач розвинув ідею, яка лежить в основі терміна – спільними зусиллями сторони захищають свого клієнта.

“*He’s a profit participant.*” – «*Він має частку прибутку.*»

Profit participant – це особа, яка має право на частку прибутку в результаті проведення фінансових операцій.

Найменша кількість термінів, перекладених модуляцією, була представлена ЛСГ «Покарання».

“*Jimmy was involved in getting Tuco a reduced sentence...*” – «*Майже одразу потому Джиммі доклав руки до пом’якшення вироку для Туко...*»

Reduced sentence – це скорочення строку ув’язнення. Перекладач подав ідею скорочення вироку з іншого боку, оскільки зменшення строку є фактично формою пом’якшення покарання для злочинця.

“*She’s offering me pre-prosecution diversion.*” – «*Вона запропонувала позасудову реабілітацію.*»

Pre-prosecution diversion – це варіант альтернативного вироку, що дозволяє правопорушнику взяти участь в програмі реабілітації, сплатити відшкодування, виконати громадські роботи або що замість традиційного судового переслідування.

Наступним способом перекладу юридичних термінів був описовий. Узагальнений аналіз подаємо в таблиці 2.3.5.

Таблиця 2.3.5.

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою описового перекладу

Спосіб перекладу ЛСГ	Описовий переклад	
	Кількість	Відсоток

Загальноюридичне поняття	1	2,4%
Суб'єкт права	3	7%
Фахівець юридичної діяльності	2	5%
Злочин	14	33,3%
Покарання	3	7%
Судочинство	12	28,6%
Майнові правовідносини	1	2,4%
Юридичний документ	6	14,3%

Загалом за допомогою описового перекладу було перекладено 42 одиниці. Із таблиці бачимо, що серед них було 14 термінів із ЛСГ «Злочин», що становить 33,3%, 12 термінів із ЛСГ «Судочинство», що становить 28,6%, 6 термінів із ЛСГ «Юридичний документ», що становить 14,3%, 3 терміни з ЛСГ «Суб'єкт права», що становить 7%, 3 терміни з ЛСГ «Покарання», що становить 7%, 2 терміни з ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 5%, 1 термін із ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 2,4% і 1 термін із ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 2,4%.

Описовий переклад у найбільшій кількості представлений у ЛСГ «Злочин».

*“Also **misdemeanor** with a maximum sentence of six months.”* – «**Теж дрібне порушення з максимальним присудом шість місяців.**»

Misdemeanor – це менш важкі злочини (у порівнянні з *felony*, що вважається важким правопорушенням), наприклад, хуліганство. В українській системі ідентичного поняття немає, дещо схожим можна вважати термін *кримінальний проступок*, проте перекладач вирішив відтворити одиницю за допомогою описового перекладу.

*“No, I mean really bad. Like **misconduct**.”* – «**Ні щось справді жахливе. Професійне недбальство.**»

Misconduct – це неправомірна поведінка особи, яка порушує професійні чи службові обов'язки, закони або правила.

“...here’s an accusation: *prosecutorial misconduct.*” – «...ось вам звинувачення: *порушення при веденні слідства.*»

Під час кримінального процесу прокурор іноді вчиняє неправомірні дії, які можуть порушувати право обвинуваченого на справедливий суд – такі випадки категоризують як *prosecutorial misconduct*. У перекладі бачимо, що перекладач розкриває зміст терміна шляхом опису.

Подаємо також такий приклад:

“*I will sue his ass for wrongful termination and age discrimination...*” – «Я засуджу його дупу за неправомірне розторгнення і дискримінацію за віковою ознакою...»

У цьому випадку також застосований описовий переклад, оскільки лексична одиниця *age* була відтворена за допомогою декількох одиниць, які краще розкривають значення терміну загалом і роблять його зрозумілішим для українськомовної аудиторії.

Тепер пропонуємо перейти до ЛСГ «Судочинство». Подаємо такі приклади:

“*Arraignment, voir dire, jury trial, the whole nine yards.*” – «Клопотання, співбесіди з присяжними, процес – повний набір.»

Voir dire – це процедура опитування потенційних присяжних перед їх остаточним затвердженням. Мета *voir dire* полягає в тому, аби виключити осіб, які мають певні упередження, конфлікт інтересів або інші фактори, що можуть вплинути на їхню об’єктивність у процесі судового розгляду.

“...a contract waiving his rights to a *speedy trial.*” – «...контракт з відмовою від невідкладного розгляду в суді.»

Speedy trial – це право обвинуваченого на розгляд його справи без необґрунтованих затримок, тобто у невідкладному порядку.

У таких реченнях також бачимо більш розлогий переклад термінів, що краще розкриває їхнє значення для глядачів:

“*Considering your priors...*” – «Через *попередні судимості...*»

“I’m Saul Goodman, and we are **counter-suing** you...” – «Я Сол Гудмен і ми подаємо зустрічний позов проти...»

“It’s not like you’re in the middle of a **murder trial.**” – «У тебе що, процес, пов’язаний з вбивством?»

В інших ЛСГ описовий переклад був представлений у меншій кількості. Наприклад, подаємо переклад термінів ЛСГ «Юридичний документ»:

“This box is **deposition notices.**” – «У цій коробці **покази, дані під присягою.**»

“There’s no question this **bench warrant** constitutes a clear violation...” – «Очевидно, що це **примусове приведення** є грубим порушенням...»

Аналізуючи ці приклади, знову бачимо, що в реченнях були вжиті поняття, відсутні в українській правничій системі. Таким чином *deposition notices* – це свідчення свідка або сторони, надані під присягою поза судом, але зафіксовані (письмово або на відео) для подальшого використання у процесі. *Bench warrant* – ордер, який видає суд, що дозволяє арешт або примусовий привід особи, яка не з’явилася до суду чи порушила умови звільнення.

Вважаємо за належне звернути вашу увагу на такі терміни ЛСГ «Покарання»:

“...in addition to any **supervised release, fine and restitution** the court may impose.” – «...на додаток до будь-якого **звільнення під нагляд, штрафу та відшкодування, визначеного судом.**»

У США *supervised release* вважається особливим видом нагляду, який встановлюється після того, як правопорушник відбув основний термін ув’язнення. У випадку *supervised release* особа виходить на свободу, проте перебуває під наглядом інспектора пробації (*probation officer*) і в разі порушення умов звільнення буде зобов’язана повернутися у виправний заклад.

“Solicitation can get you **disbarred.**” – «За нав’язування послуг тебе **виженуть з адвокатури.**»

В українській мові немає прямого відповідника одиниці *to disbar*, тому для передачі терміну одним із варіантів може бути описовий переклад. Термін означає позбавляти фахівця права на ведення юридичної практики через порушення професійної етики.

“*Some might call that **prior restraint.***” – «*Це зазіхання на свободу слова.*»

Prior restraint – це вид цензури, який передбачає обмеження певних висловлювань, що фактично є зазіханням на свободу слова.

Розглянемо ЛСГ «Суб’єкт права». Наприклад:

“*The served interrogatories on each **class representative.***” – «*Вони провели опитування **типового представника по кожному позову.***»

Class representative – це фізична або юридична особа, яка представляє інтереси позивачів, що подають так званий *колективний* або *груповий позов* (*class action*).

“*And in walks the **opposing counsel.***” – «*І тут заходять **адвокати протилежної сторони.***»

Opposing counsel – це юристи, що захищають інтереси протилежної сторони в ході судового розгляду.

Проаналізуємо ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності»:

“*Open up, **officer of the court.***” – «*Відчиніть, **представник суду.***»

Officer of the court – це особа, яка сприяє здійсненню правосуддя. У США цим терміном називають різних фахівців: адвокатів, суддів, поліцейські тощо. Перекладач пояснює функцію цього терміну, що вказує на описовий переклад. Такий посадовець також може брати участь у судовому процесі під присягою:

“*As a **sworn officer of the court...***” – «*Як **заприсяжений учасник судового процесу, як адвокат Меса Верде...***»

Тепер перейдемо до ЛСГ «Загальноюридичне поняття»:

“*That clause is intended for small-time stuff, **pro bono cases.***” – «*Цей виняток стосується короткотермінових речей, **безплатних послуг.***»

Термін *pro bono* позначає надання фахівцем безкоштовної допомоги на добровільній основі. Як бачимо, перекладач вирішив пояснити значення термінів, що мають латинське походження.

ЛСГ «Майнові правовідносини» була представлена такими терімами:

“But what we could do is arrange an of-counsel fee.” – «Але можна це оформити як гонорар сторонньому консультантові.»

Of-counsel – це специфічний термін американського права, що позначає адвоката, який співпрацює з фірмою, як зовнішній радник на відміну від партнерів та асоційованих юристів. Словосполучення *сторонній консультант* влучно пояснює, що мається на увазі.

Трансформація конкретизації була представлена переважно через додавання лексичних одиниць, які уточнюють значення терміну, або через вибір відповідників із вузкою семантикою. Узагальнений аналіз подаємо в таблиці 2.3.6. (с. 79).

Загалом за допомогою конкретизації було перекладено 23 одиниці. Із таблиці бачимо, що серед них було 7 термінів з ЛСГ «Юридичний документ», що становить 30,4%, 4 терміни з ЛСГ «Судочинство», що становить 17,4%, 4 терміни з ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 17,4%, 3 терміни з ЛСГ «Суб’єкт права», що становить 13%, 2 терміни з ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 8,7%, 2 терміни з ЛСГ «Злочин», що становить 8,7% та 1 термін із ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 4,3%. Серед термінів ЛСГ «Покарання» цей спосіб перекладу не був представлений.

Розпочнемо з ЛСГ «Юридичний документ»:

“I assume you’re prepared to enter a plea at this time.” – «Я припускаю, що ви вже підготували заяву до суду.»

Plea має досить широке значення в юридичному контексті. Цей термін може означати *аргумент, заклик, прохання, скарга, відповідь сторони* тощо.

Спираючись на контекст, перекладач відтворив термін як *заява до суду*, таким чином конкретизуючи його значення.

Таблиця 2.3.6.

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою конкретизації

Спосіб перекладу ЛСГ	Конкретизація	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	1	4,3%
Суб'єкт права	3	13%
Фахівець юридичної діяльності	2	8,7%
Злочин	2	8,7%
Покарання	0	0%
Судочинство	4	17,4%
Майнові правовідносини	4	17,4%
Юридичний документ	7	30,4%

“*You guys have liability insurance, right?*” – «*У вас же є страховка цивільної відповідальності?*»

Liability insurance це вид страхування, яке покриває відповідальність особи перед третіми особами (наприклад, у ДТП, у професійній діяльності). Атрибутивна лексична одиниця *цивільна* уточнює значення терміну.

У цьому реченні перекладач уточнив, що підготовлена заява виконана саме в письмовій формі:

“*I don't have a prepared statement.*” – «*У мене немає письмової заяви.*»

Наступний термін позначає заборону щодо використання авторських прав як таких без дозволу власника: тобто мова йде не лише про логотип – заборона стосується картин, музичних творів, книг, відеоматеріалів тощо:

“*We have to counter the **copyright injunction.***” – «Почати треба зі скасування заборони на логотип.»

У серіалі йдеться про незаконне використання логотипу компанії, тому такий переклад конкретизує оригінал.

Перейдемо до ЛСГ «Судочинство». Наприклад:

“*Can you get me case material for **penal code 3422?***” – «Збери мені інформацію по кримінальній статті 3422.»

Penal code – це кримінальний кодекс, до якого входять статті, тому кримінальна стаття – це конкретизація.

“*I submitted an **additional motion.***” – «Я подала друге клопотання.»

Тут бачимо конкретизацію в перекладі *additional*, оскільки перекладач уточнює послідовність.

Проаналізуємо ЛСГ «Майнові правовідносини». Подаємо приклади:

“*I do elder law, which is like wills and **estates.***” – «Я працюю зі старими людьми: заповіти, **нерухомість.**»

У юридичному контексті *estate* позначає все майно фізичної особи (нерухомість, рухоме майно, активи тощо). Цей термін часто фігурує в заповітах. Таким чином термінологічна одиниця *нерухомість* конкретизує значення поняття.

“*You entered **government property** under false pretenses.*” – «Ви обманом проникли на **режимний об’єкт.**»

Government property – це будь-яка власність держави: заклади, території, документи, транспорт, обладнання тощо. Режимний об’єкт також входить до переліку – спираючись на контекст, перекладач надав перевагу більш конкретному поняттю, оскільки *режимний об’єкт* – це частина ширшого концепту *державна власність (government property)*.

Наводимо приклад з ЛСГ «Суб’єкт права».

“*I’m within my rights as your **tenant.***” – «Маю право як ваш **законний орендар.**»

Бачимо, що перекладач вирішив додати одиницю *законний*, аби уточнити статус особи, яка орендує нерухомість.

“...you’re the only one who saw the *perpetrator*.” – «...ви єдиний, хто бачив *нападника*.»

В англійській мові *perpetrator* застосовується для найменування різних злочинців – таким словом можна назвати будь-якого правопорушника, незалежно від скоєного ним злочину. *Нападник* – більш конкретне слово, що підходить за контекстом.

ЛСГ «Злочин» була представлена такими термінами:

“*Solicitation can get you disbarred.*” – «За нав’язування послуг тебе виженуть з адвокатури.»

Термін *solicitation* означає підбурювання до певного вчинку: наприклад, змусити особу вчинити злочин, купити якийсь товар або скористатися послугами спеціаліста – тому переклад *нав’язування послуг* – це конкретизація значення.

“*Because I’m Saul Goodman, attorney at law.*” – «Бо я – Сол Гудмен, *повірений адвокат*.»

У перекладі терміна *attorney-at-law* як «повірений адвокат» застосовано конкретизацію, оскільки до загального юридичного поняття додано уточнення, яке деталізує функцію фахівця. Водночас варто зауважити, що з погляду юридичної термінології в українській мові *повірений* і *адвокат* є різними поняттями, тому така конкретизація не є юридично точною, але цілком допустима в художньому перекладі. В українському цивільному праві термін *повірений* означає представника за довіреністю, який може взагалі не мати юридичної освіти.

Проаналізуємо ЛСГ «Загальноюридичне поняття»:

“...but looking at the relevant *case law*...” – «...але дивлячись на схожі *прецеденти*...»

В англо-саксонській правничій системі *case law* – це правова система, у якій джерелом права є прецеденти. Оскільки *case law* це більш широке поняття, а

прецедент – лише його частина, у цьому випадку говоримо про конкретизацію – перекладач дещо звузив зміст терміна.

За допомогою аналогової заміни були відтворені терміни, які мають схожі, проте неповні відповідники в українській системі. Узагальнений аналіз подаємо в таблиці 2.3.7.

Таблиця 2.3.7.

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою аналогової заміни

Спосіб перекладу ЛСГ	Аналогова заміна	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	2	16,7%
Суб'єкт права	1	8,3%
Фахівець юридичної діяльності	3	25%
Злочин	3	25%
Покарання	0	0%
Судочинство	2	16,7%
Майнові правовідносини	1	8,3%
Юридичний документ	0	0%

Загалом за допомогою аналогової заміни було перекладено 12 одиниць. Із таблиці бачимо, що серед них було 3 терміни з ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 25%, 3 терміни з ЛСГ «Злочин», що становить 25%, 2 терміни з ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 16,7%, 2 терміни з ЛСГ «Судочинство», що становить 16,7%, 1 термін із ЛСГ «Суб'єкт права», що становить 8,3% та 1 термін із ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 8,3%. Серед термінів із ЛСГ «Покарання» та «Юридичний документ» цей спосіб перекладу не був представлений.

Подаємо переклади термінів ЛСГ «Злочин»:

“*We’ve also got **petty misdemeanor assault.***” – «Також є **дрібне хуліганство.**»

Petty misdemeanor assault – це найлегша форма проступку, пов’язана з нападом чи загрозою нападу (наприклад, удар без тілесних ушкоджень). Це специфічний для американської системи термін, і в українському праві найближчим за ступенем тяжкості і функціональністю є поняття *дрібне хуліганство*.

“...*for malicious persecution, unlawful detention and **abuse of process.***” – «...за незаконне переслідування, протизаконне затримання і **зловживання владою.**»

Abuse of process – це зловживання повноваженнями в ході ведення справи, коли одна зі сторін порушує судовий процес (наприклад, затягує справу). *Зловживання владою* є найближчим відповідником, проте не абсолютним, оскільки в українському праві цей термін може вживатися не лише в контексті судових проваджень – це може бути випадок зловживання повноваженнями на посаді.

Вважаємо цікавим такий термін із ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності»:

“...*to report to your **pre-prosecution service officer**...*” – «...повинні зголошуватися до свого **реабілітаційного інспектора**...»

Pre-prosecution service officer – це посадова особа, яка працює з підозрюваними до початку судового переслідування, часто в межах програм відтермінування обвинувачення або альтернативного вирішення справи. Приблизно це значення відтворює термін *реабілітаційний інспектор* – фахівець, який працює з особами, які підлягають профілактичному або наглядовому впливу без повноцінного судового розгляду.

“*Deputies, great.*” – «**Правоохоронці, чудово.**»

У США кожний шериф має заступників (*deputies*), які забезпечують дотримання законів згідно з вказівками шерифа. В Україні аналогічною посадою посадою можна вважати правоохоронців.

Ми хотіли б звернути увагу на такий термін із ЛСГ «Судочинство»:

“*I’m supposed to make a hairy deal about my dead brother...at my **reinstatement hearing?**” – «Я що, повинен носитися зі своїм мертвим братом на **дисциплінарній комісії?**»*

Reinstatement hearing – це слухання, під час якого визначають, чи має адвокат право на відновлення ліцензії, яку він втратив через професійну недбалість. В Україні відсутня ідентична процедура, оскільки процес поновлення права на ведення адвокатської практики відбувається іншим чином, проте подібну функцію виконує дисциплінарна комісія, яка розглядає заяви та ухвалює або відхиляє рішення.

Перейдемо до ЛСГ «Загальноюридичне поняття»:

“*I had a **clerkship** at the time...*” – «Я тоді був на **практиці...**»

Clerkship означає період навчання чи стажування студента-юриста в адвоката або судді. В Україні в такому контексті зазвичай вживають одиницю практика.

ЛСГ «Суб’єкт права» представлена таким прикладом:

“*...as an officer of the court and member of **the bar**...*” – «...що оскільки ви юрист і член **колегії адвокатів...**»

The bar позначає професію адвоката як окремого інституту (тобто адвокатура), а також організацію адвокатів – в Україні схожим утворенням є *колегія адвокатів*.

Лексико-семантична група «Майнові правовідносини»:

“*I just cashed my **Social Security check.**” – «Я щойно одержав **пенсію.**»*

Social Security check – це чек або платіж із системи *Social Security*, який включає пенсійні виплати за віком, допомогу у зв’язку з інвалідністю тощо.

Диференціація була представлена лише в п’яти лексико-семантичних групах. Узагальнений аналіз подаємо в таблиці 2.3.8.

Таблиця 2.3.8.

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою диференціації

Спосіб перекладу ЛСГ	Диференціація	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	3	30%
Суб'єкт права	1	10%
Фахівець юридичної діяльності	0	0%
Злочин	0	0%
Покарання	0	0%
Судочинство	4	40%
Майнові правовідносини	1	10%
Юридичний документ	1	10%

Загалом за допомогою диференціації було перекладено 10 одиниць. Із таблиці бачимо, що серед них було 4 терміни з ЛСГ «Судочинство», що становить 40%, 3 терміни з ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 30%, 1 термін із ЛСГ «Суб'єкт права», що становить 10%, 1 термін із ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 10% та 1 термін із ЛСГ «Юридичний документ», що також становить 10%. Серед ЛСГ «Суб'єкт права», «Злочин» і «Покарання» цей спосіб перекладу не був представлений.

Найбільше цей спосіб перекладу був застосований в ЛСГ «Судочинство». Перекладач повністю відтворював значення термінів, проте надавав перевагу синонімам, а не першим словниковим відповідникам. Наприклад:

“The served interrogatories on each class representative.” – «Вони провели опитування типового представника по кожному позову.»

Зазвичай в юридичному контексті *interrogatories* перекладається як *допит*.

У ЛСГ «Загальноюридичне поняття» були вжиті такі терміни:

“*And at the time, they were perfectly competent.*” – «Тоді вони були цілком адекватні.»

Терміном *competent* називають особу, яка усвідомлює свої права та обов’язки і несе відповідальність за свої дії, тому може підписувати документи, розпоряджатися майном, відповідати за злочини тощо. В українській мові термін може мати декілька відповідників: *дієздатний, правомочний, правоздатний* тощо.

Пропонуємо звернути увагу на термін *relevance*.

“*Now this brings us to another key term, relevance.*” – «Таким чином ми переходимо до наступного терміну – *ґрунтовність*.»

В українській системі еквівалентом є *належність*, однак *ґрунтовність* також може виступати відповідником, проте радше ситуативним.

Подаємо такий приклад із ЛСГ «Суб’єкт права»:

“*Three defendants.*” – «Троє підсудних.»

Термін *defendant* зазвичай перекладається як відповідач, але також може мати декілька синонімів: *обвинувач, підсудний*.

ЛСГ «Майнові правовідносини»:

“*...but his money might be better spent on a down payment for a new car.*” – «...але б краще він ці гроші на *першу сплату* за нову машину.»

Лексико-семантична група «Юридичний документ»:

“*I mean, these legal notices...*” – «Ці юридичні *цедули*...»

Legal notice – це офіційний лист, який надсилається однією особою іншій з метою надання інформації юридичного характеру - це може бути повідомлення про судовий процес, попередження перед вжиттям заходів тощо. *Юридична цедула* є відповідником до цієї одиниці, проте застарілим.

Останніми двома способами перекладу були транскрипція і транслітерація. Узагальнений аналіз перекладу термінів за допомогою транскрипції подаємо в таблиці 2.3.9.

Таблиця 2.3.9.

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою транскрипції

Спосіб перекладу ЛСГ	Транскрипція	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	0	0%
Суб'єкт права	0	0%
Фахівець юридичної діяльності	3	60%
Злочин	1	20%
Покарання	0	0%
Судочинство	0	0%
Майнові правовідносини	1	20%
Юридичний документ	0	0%

Загалом за допомогою транскрипції було перекладено 5 одиниць. Із таблиці бачимо, що серед них був 3 терміни з ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 60%, 1 термін з ЛСГ «Злочин», що становить 20% та 1 термін із ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 20%. В інших ЛСГ цей спосіб перекладу не був представлений.

Цей спосіб перекладу був представлений у невеликій кількості, тому подаємо декілька прикладів. Таким чином у ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності» була така одиниця:

*“She’s like your **congressman**.”* – «Вона наче ваш **конгресмен**.»

Congressman – це член конгресу США.

У ЛСГ «Злочин» маємо такий приклад відтворення:

*“...trade practices, and **racketeering**.”* – «...недобросовісність і **рекет**.»

Звертаємо увагу на те, що *racketeering* було адаптовано до норм української мови, тому після перекладу отримуємо *рекет*. Варто також зазначити, що

racketeering – це організована злочинна діяльність, яка включає вимагання, шахрайство, відмивання грошей та інші незаконні фінансові маніпуляції.

Також подаємо приклад із ЛСГ «Майнові правовідносини»:

*“Two wills, and I started a **trust**.”* – «Два заповіти і започаткував **трас**т.»

Trust – це довірча власність, за якої власник майна передає його довірчій особі.

Узагальнений аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою транслітерації подаємо в таблиці 2.3.10.

Таблиця 2.3.10.

Кількісний аналіз перекладу юридичної термінології за допомогою транслітерації

Спосіб перекладу ЛСГ	Транслітерація	
	Кількість	Відсоток
Загальноюридичне поняття	1	20%
Суб'єкт права	0	0%
Фахівець юридичної діяльності	1	20%
Злочин	2	40%
Покарання	0	0%
Судочинство	0	0%
Майнові правовідносини	1	20%
Юридичний документ	0	0%

Загалом за допомогою транскрипції було перекладено 5 одиниць. Із таблиці бачимо, що серед них було 2 терміни з ЛСГ «Злочин», що становить 40%, 1 термін із ЛСГ «Загальноюридичне поняття», що становить 20%, 1 термін із ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», що становить 20% та 1 термін із ЛСГ «Майнові правовідносини», що становить 20%. В інших ЛСГ цей спосіб перекладу не був представлений.

Подаємо такий приклад транслітерації в ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності»:

“...*I am your mediator*...” – «...я – *медіатор*...»

У ЛСГ «Злочин» було знайдено одразу дві одиниці в одній репліці:

“...*which include graffiti, vandalism*...” – «...зокрема *граффіті, вандалізм*...»

У ЛСГ «Майнові правовідносини» було застосовано транслітерацію і адаптовано перекладену одиницю відповідно до норм української мови:

“...*you may be eligible to receive compensation.*” – «...ви може одержати *компенсацію*.»

Подаємо узагальнений аналіз усіх способів перекладу в таблиці 2.3.11.

Таблиця 2.3.11.

**Кількісний аналіз способів перекладу юридичної термінології з
англійської мови українською**

Спосіб перекладу	Кількість	Відсоток
Еквівалент	126	31%
Калькування	70	17,3%
Генералізація	62	15,3%
Модуляція	50	12,3%
Описовий переклад	42	10,4%
Конкретизація	23	5,7%
Аналогова заміна	12	3%
Диференціація	10	2,5%
Транскрипція	5	1,2%
Транслітерація	5	1,2%

Під час нашого дослідження нам вдалося з’ясувати, що найпоширенішим способом перекладу є еквівалент (31%) (126 одиниць). У меншій кількості перекладач використав калькування (17,3%) (70 одиниць), генералізацію (15,3%) (62 одиниць), модуляцію (12,3%) (50 одиниць), описовий переклад (10,4%) (42

одиниці), конкретизацію (5,7%) (23 одиниці). Найменш вживаними способами були аналогова заміна (3%) (12 одиниць), диференціація (2,5%) (10 одиниць), транскрипція (1,2%) (5 одиниць) і транслітерація (1,2%) (5 одиниць).

Отже, під час роботи над другим розділом ми окреслили особливості кіноперекладу, які полягають у тому, що перекладач має забезпечити еквівалентність не лише суто на лінгвістичному рівні, але й відповідність між вербальною та невербальною складовими. Специфіка кіноперекладу також зумовлена його видами – дублюванням, субтитруванням і закадровим перекладом – оскільки до кожного з них висуваються свої вимоги. Крім того, культурні особливості, гумор, пісні, індивідуальні риси героїв створюють додаткові труднощі, так як перекладач має відтворити кінофільм, зберігаючи режисерський задум. Також ми проаналізували способи перекладу юридичної термінології в англomовному серіалі “Better Call Saul” (2015) у перекладі студії «Гуртом» (2015). Здійснивши аналіз, ми визначили, що найпоширенішим способом є еквівалент. Менш поширеними способами є калькування, генералізація, модуляція, описовий переклад і конкретизація, а найменш вживаними – аналогова заміна, диференціація, транслітерація і транскрипція.

ВИСНОВКИ

Роботу було присвячено дослідженню специфіки відтворення юридичної термінології з англійської мови українською на матеріалі англомовного серіалу “Better Call Saul” (2015) у перекладі студії «Гуртом» (2015).

У результаті аналізу робіт учених було з’ясовано, що особливість кінофільму як полісеміотичного явища полягає у поєднанні вербальної (мовлення акторів, пісні, написи) і невербальної (аудіовізуальні компоненти) знакових систем для продукування значення. У поєднанні вони представляють кінотекст, який трактується як зв’язне, цілісне й завершене повідомлення. Для позначення всієї лінгвальної системи фільму вживається термін «кінодіалог». Кінодискурс вважається умовним простором, у межах якого втілюється кінотекст.

Розглянувши визначення поняття «термін», запропоновані різними вченими, ми з’ясували, що науковці виділяють такі основні підходи до трактування цього поняття: структурно-субстанційний, функціональний, логіко-мовний, семіотичний та комунікативно-когнітивний. Можемо підсумувати, що термін – це слово або словосполучення, що має спеціальне значення і вживається в галузі знання для номінації певних понять. Серед ознак терміна виділяють однозначність, відсутність синонімів й омонімів у межах однієї терміносистеми, лаконічність, дефінітивність, точність, системність, номінативність, стилістичну нейтральність, умотивованість, милозвучність, незалежність від контексту і деривативність.

Було визначено, що юридичний термін – це слово або словосполучення, яке виступає узагальненим найменуванням певного правового поняття або поняття, яке не є правовим, але в результаті функціонування у сфері юриспруденції набуває специфічних значеннєвих відтінків, вводиться в обіг представниками юридичної науки або законодавцем, характеризується емоційною нейтральністю та відносною стійкістю. Юридичні терміни класифікують за будовою, значенням, ступенем зрозумілості для різних категорій населення, а також за горизонтальним і вертикальним принципами. Під час практичної частини нашого дослідження ми

спиралися на лексико-семантичну класифікацію юридичної термінології, запропоновану А. Ляшук, згідно з якою юридичні терміни поділяються на такі лексико-семантичні групи: «Загальноюридичне поняття», «Суб'єкт права», «Фахівець юридичної діяльності», «Злочин», «Покарання», «Судочинство», «Майнові правовідносини» і «Юридичний документ».

Було визначено, що специфіка кіноперекладу характеризується тим, що завдання перекладача полягає не лише в забезпеченні еквівалентності суто на лінгвістичному рівні, але й у відповідності між вербальною та невербальною складовими. Особливості кіноперекладу також зумовлені його видами, серед яких дублювання, субтитрування і закадровий переклад, оскільки до кожного з них висуваються свої вимоги. Крім того, культурні особливості, гумор, пісні, назви фільмів, індивідуальні риси героїв створюють додаткові труднощі, так як перекладач має відтворити кінофільм, зберігаючи режисерський задум.

Було з'ясовано, що особливості перекладу юридичної термінології з англійської мови українською полягають у полісемантичності та синонімічності юридичної термінології, а також у труднощах, спричинених відмінностями між мовами та правовими системами їхніх країн. Для того, щоб обрати спосіб відтворення, перекладач визначає відповідність понять, представлених юридичною термінологією, у двох мовах, оскільки поняття може мати еквівалентну категорію у цільовій мові, мати приблизний відповідник або не мати відповідника взагалі. Під час нашого дослідження ми спиралися на класифікацію способів перекладу юридичної термінології, запропоновану українськими вченими Ю. Баклаженко та О. Гнатюк. Дослідниці виокремлюють еквівалент, аналогову заміну, калькування, генералізацію, конкретизацію, описовий переклад, модуляцію, диференціацію, транскрипцію та транслітерацію, додавання та опущення. На нашу думку, така класифікація є найбільш повною і дозволяє проаналізувати лексико-семантичний аспект перекладу та виявити відповідності між поняттями правових систем України та США.

Еквівалент – це спосіб перекладу, за якого термін з однієї мови перекладається терміном з іншої мови, що має точно таке ж значення в правовій системі.

Аналогова заміна – це спосіб перекладу, за якого термін з однієї правової системи замінюється терміном з іншої системи, що має подібне значення, але не є прямим еквівалентом.

Калькування – це спосіб перекладу, за якого для відтворення терміна обирається його перший словниковий відповідник у мові перекладу.

Транскрипція передбачає збереження звукової форми слова мови оригіналу засобами цільової мови. Транслітерація – збереження графічної форми слова мови оригіналу в перекладі засобами цільової мови.

Описовий переклад – це відтворення термінологічної одиниці мови оригіналу словосполученням або фразою, яка адекватно передає значення цього слова.

Генералізація – це переклад терміну мови оригіналу шляхом вибору одиниці мови перекладу, що має більш загальне значення.

Конкретизація – це переклад терміну мови оригіналу шляхом вибору одиниці мови перекладу, що має більш вузьке значення.

Диференціація – це переклад терміну за допомогою використання контекстуального відповідника, оскільки значення терміну мови оригіналу не відповідає його словниковому значенню.

Додавання – це спосіб перекладу, за якого перекладач включає неявні елементи, які присутні в матеріалі мови оригіналу, аби уникнути викривлення інформації.

Опущення – це спосіб перекладу, за якого перекладач уникає певні елементи.

Модуляція – це відтворення шляхом заміни слова або словосполучення мови оригіналу словом або словосполученням мови перекладу, значення якої можна логічно вивести з оригінального значення.

Було проаналізовано 405 юридичних термінів серед яких було 33 терміни ЛСГ «Загальноюридичне поняття», 42 терміни ЛСГ «Суб'єкт права», 41 термін ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності», 94 термінів ЛСГ «Злочин», 21 термін ЛСГ «Покарання», 94 термінів ЛСГ «Судочинство», 27 термінів ЛСГ «Майнові правовідносини» і 53 терміни ЛСГ «Юридичний документ».

Ми здійснили узагальнений аналіз способів перекладу вищезазначених груп юридичної термінології, отримані результати було систематизовано в таблицях. Нам вдалося з'ясувати, що найпоширенішим способом перекладу є еквівалент (31%) (126 одиниць). У меншій кількості перекладач використав калькування (17,3%) (70 одиниць), генералізацію (15,3%) (62 одиниць), модуляцію (12,3%) (50 одиниць), описовий переклад (10,4%) (42 одиниці), конкретизацію (5,7%) (23 одиниці). Найменш вживаними способами були аналогова заміна (3%) (12 одиниць), диференціація (2,5%) (10 одиниць), транскрипція (1,2%) (5 одиниць) і транслітерація (1,2%) (5 одиниць).

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Артикуца Н. В. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію. Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. Вип. 6. Київ: КНЕУ, 2005. С.84-89.
2. Белосвет О. В. Особливості перекладу термінів оподаткування. *Бізнесінформ*. 2011. № 4. С. 113-114.
3. Бідасюк Н. В. Проблема перекладу пісень у кінофільмах. *Філологічний дискурс*. 2017. Вип. 5. С. 186-194.
4. Бойко Ю. П. Терміни в науково-технічному тексті: дефінітність та переклад. *Збірник наукових праць. Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2024. Вип. 30. С. 5-13.
5. Бойко Ю. П., Долинський Є. В. Особливості перекладу англійської юридичної термінології в офіційно-діловому мовленні. *Current issues of linguistics and translation studies*. 2021. № 21.2 С. 5-11.
6. Бялик В. Д., Попович Ю. В. Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70) № 2 Ч. 2. С. 206-211.
7. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Д.С. Азаров, В.І. Акуленко, Ю.В. Александров та ін. Київ : Юридична думка, 2012. 1017 с.
8. Гайданка Д. В. Дискурс кіно в ракурсі новітніх парадигм: особливості й типологія. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2015. № 16. С. 99–101.
9. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа. 1985. 360 с.
10. Гридасова О. І. Кінодискурс як об'єкт навчання кіно перекладу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. № 2. С. 102–107.

11. Дмитрук Л. А., Фурт Д. В. Термінологія : навчальний посібник. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Кривий Ріг. 2020. 172 с.
12. Доскач К. В. Традиційний, когнітивний і функціональний підходи до вивчення терміна як спеціалізованої мовної одиниці. *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 4. Том 1. С. 30-34.
13. Дудка А. А. Класифікації англійських юридичних термінів та прийоми їх перекладу на українську мову. *Вісник Львівського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2009. № 12 (175). С. 13–17.
14. Дуднік Г. С., Оришич Д. Л. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 43. С. 56-58.
15. Журавель Т. В. Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу і його становлення в Україні та світі. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки (мовознавство)»*. 2018. № 10. С. 35-38.
16. Зверева О. Г. Сучасний кінодискурс: специфіка та особливості категоріального потенціалу. *Наукові записки ХЕПУ*. 2006. № 4. С. 111–115.
17. Згурська В. Г. Структурно-семантичні характеристики юридичної термінології англійської мови у рамках україномовного перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології: збірник наукових статей*. 2010. Вип. XXIII. С. 533-542.
18. Ісаєнко А. А. Креолізований текст: зв'язок мови і культури (лінгводидактичний аспект). *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2012. № 1 (64). С. 240-243.
19. Карабан В. І. Англійсько-український юридичний словник : навчальний словник. Вінниця : Нова книга, 2004. 1088 с.

20. Карамішева О. О., Лукьянова Т. Г. Специфіка перекладу англомовного кінодіалогу українською мовою. *Теоретичні та прагматичні проблеми перекладознавства. Збірник студентських статей*. 2012. Вип.13. С. 68-75.
21. Котова І. А. Концепти ГЕРОЙ та АНТИГЕРОЙ в американському кінодискурсі : когнітивний і прагматичний аспекти : дис. на здоб. наук. ступеня канд. філолог. наук : 10.02.04. Харків, 2016. 279 с.
22. Краще дзвонить Солу. *UAKino*. URL: https://uakino.best/series/drama_series/13700-krasche-podzvont-solu-6-sezon.html (дата звернення: 05.04.2025).
23. Крисанова Т. А. Основні підходи до розуміння поняття «кінодискурс», *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2014. №4. С. 98-102.
24. Логінова Л. В., Осадча М. О. Особливості перекладу англійської юридичної термінології. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 21, Т. 2. С. 73–77.
25. Лукьянова Т. Г. Теоретичні аспекти кіноперекладу з англійської на українську мову. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2011. Вип. 68, № 973. С. 183–187.
26. Лукьянова Т. Г. Основи англо-українського кіноперекладу : навчальний посібник для студентів 4 курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» денної форми навчання факультету іноземних мов. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 104 с.
27. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види : монографія. Харків : Права людини, 2015. 280 с.
28. Мельник М. Є. Кінотекст як особливий вид дискурсу. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2014. №12. С. 123–127.
29. Ментинська І. Б. Сучасні тенденції термінознавчих досліджень (на матеріалі комп'ютерної науки). *Лінгвістика. Актуальні проблеми*

- лексикології та лексикографії. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Лінгвістика”*: Збірник наукових праць. 2018. № 31. С. 33-38.
30. Мусієнко О. І. Функціональний підхід до вивчення термінологічних одиниць. *Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу* : тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції пам’яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича, 13.05.2016. ЖДУ ім. Івана Франка. Житомир, 2016. С. 136-145.
31. Нікіфорова С. М. Особливості юридичної термінології в англійській мові. *Збірник наукових праць Харківського го національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди*. 2012. Вип. 12. С. 173-179.
32. Олійник О. С. Юридичні терміни як вербальні репрезентанти правового концепту. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2018. Вип. 165. С. 331–338.
33. Петрова Т. О. Розвиток теорії терміна в українській та зарубіжній термінологічних школах. *Acta Universitatis Wratislaviensis*. 2020. С. 91-101.
34. Плетенецька Ю. М. Парадигма понять термінологічної системи кіно перекладу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2013. № 14 (3). С. 219-226.
35. Просяна А. В. Терміносистема юриспруденції як об’єкт дослідження юридичної лінгвістики (на матеріалі термінів, утворених суфіксальним способом). *Записки з українського мовознавства*. 2016. №23. С. 60-67.
36. Саміленко І. С., Красницька А. В. Тематична класифікація юридичних термінів. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* : тези доп., м. Київ, 25 лист. 2021 р. / Нац. акад. внутр. справ., 2021. С. 152-155.
37. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник Дрогобицького державного*

- педагогічного університету імені Івана Франка. Сер : Філологічні науки (мовознавство). 2016. № 5(2). С. 112-116.*
38. Степаненко Н., Юлдашева С. Мова права у її функціональних різновидах. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* : тези доп., м. Київ, 25 лист. 2021 р. / Нац. акад. внутр. справ., 2021. С. 94-96.
39. Харченко І. І. Системність як властивість терміна (на прикладі юридичної термінології). *Zbiórraportównaukowych. Literatura i kulturoznawstwo. Współczesnanauka. Nowywygląd. 2015. С. 127-131.*
40. Харченко І. І. Функціональний аспект термінологічної лексики. *Міжнародна науково-практична конференція «Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів»* : тези доп., 8-9 лист. 2019 р., м. Львів / Львів, 2019. С. 131-134.
41. Черниш О. А. Сутнісні характеристики понять «медіадискурс» та «медіатекст» у сучасній медіалінгвістиці. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2013. С. 309–313.*
42. Швець Н. В. Співвідношення понять «термін» і «номен» (на матеріалі англійських іхтіонімів). *Психолінгвістика. 2011. Вип. 8. С. 167-171.*
43. Шевченко І. С. Англomовний кінодискурс у полікодовому вимірі. *Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи* : матер. I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Суми, 23-24 лист. 2017 р. / Суми, 2017. С. 196–199.
44. Ширман Р., Котляр С., Супрун-Живодрова А. Семіотична концепція в кінематографі. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво. 2018. Вип. 2. С. 79–88.*
45. Шумило І.І., Карпушина М.Г. Труднощі перекладу юридичних термінів англійської мови. *Молодий вчений. 2017. № 12(52). С. 275-278.*

46. Щерба Д. В. Термін і його дефініція як головні онтологічні поняття термінознавства. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. Вип. 28. С. 237-239.
47. Щербак, О. Кінодискурс як дворівнева система складників: функційний погляд. *Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe*. 2022. № 3(6). С. 175-181.
48. Юлдашева, С. А. Правнича термінологія: інформаційний пласт субмови права. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови*. 2012. Вип. 9. С. 56-59.
49. Янковець О. В. Англійська прикордонна термінологія: структурно-семантичний, когнітивний і функціональний аспекти : дис. ... д-ра філософії в галузі філології : 03. Чернівці, 2021. 316 с.
50. Bajcic M. Conceptualization of legal terms in different fields of law: the need for a transparent terminological approach. *Research in Language*. 2011. Vol. 9.1. P. 81-93.
51. Baker, J. H. An introduction to English legal history. 5th ed. Oxford University Press, 2019. 704 p.
52. Baklazhenko Yu. Ukrainian-English Translation of Legal Terms: A Case Study of Insignificant Cases and Small Claims. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. №1 (9). P. 232-242.
53. Baklazhenko Yu., Hnatiuk O. Legal terminology: Challenges of English-Ukrainian translation. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2023. №1 (18). P. 178-188.
54. Better Call Saul. *Watchseries*. URL: <https://watchseries.bar/tv/better-call-saul/60059> (date of access: 05.04.2025).

55. Black's Law Dictionary. 12th ed. URL: <https://legal.thomsonreuters.com/en/products/law-books/blacks-law-dictionary> (date of access: 15.07.2025).
56. Chromá M. Synonymy and Polysemy in Legal Terminology and Their Application to Bilingual and Bijural Translation. *Research in Language*. 2011. Vol. 9.1. Pp. 31-50.
57. Dynel, M. Stranger than Fiction: A Few Methodological Notes on Linguistic Research in Film Discourse. *Brno Studies in English*, 37(1), 41-61.
58. Eades D. Sociolinguistics and the Legal Process. Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters, 2010. 592 p.
59. Eko U. A Theory of Semiotics. Indiana Press, 1978. 368 p.
60. Frost A. English for Legal Professionals. Oxford : Oxford University Press, 2009. 96 p.
61. Handbook of Terminology / ed. by H. J. Kockaert, F. Steurs. John Benjamins Publishing House, 2015. V. 1. 560 p.
62. Handbook of Terminology / ed. by Łucja Biel, H. J. Kockaert. John Benjamins Publishing House, 2023. V. 3. 632 p.
63. Harvey, M. What's so Special about Legal Translation? *Meta Journal des traducteurs*. 2002. № 47 (2). P. 177-185.
64. Janney, R. Pragmatics and Cinematic Discourse. *Lodz Papers in Pragmatics*, 85-113.
65. Law Dictionary. *Merriam Webster*. URL: <https://www.merriam-webster.com/legal> (date of access: 20.07.2025).
66. Legal dictionary. URL: <https://dictionary.law.com/> (date of access: 01.08.2025).
67. Mannoni M. Challenging the Existence of Legal Translation: A Comprehensive Translation Theory. *Comparative Legilinguistics*. 2016. Vol. 26. P. 99-123.
68. Masiola R. Law, Language and Translation: From Concepts to Conflicts. Cham : Springer, 2015. 107 p.

69. Mellinkoff D. *The Language of the Law*. Boston: Non Basic Stock Line, 2004. 526 p.
70. Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (date of access: 25.08.2025).
71. Peirce Ch. S. *Writings on Semiotic* / ed. By Hoopes J. University of North Carolina Press, 2014. 294 p.
72. Pidhrushna O. *Media Content Translation*. Kyiv : Publishing and Polygraphic Center "Kyiv University", 2024. 95 p.
73. Sadovska M. Syntactical peculiarities of English and Ukrainian legal terms. *Journal of the National Technical University of Ukraine "KPI": Philology and Educational Studies*. 2016. № 7. P. 56-62.
74. Sageder D. Terminology today: a science, an art or a practice? : Some aspects on terminology and its development. *Brno Studies in English*. 2010. Vol. 36, №1. P. 123–134.
75. Sandrini P. Legal Terminology. Some Aspects for a New Methodology. *HERMES*. 2017. №12 (22). P. 101-111.
76. Scott J. Legal Translation – A Multidimensional Endeavour. *Comparative Legilinguistics: International Journal for Legal Communication*. 2017. № 32. P. 37-66.
77. T. van Dijk. *Elite Discourse and Racism*. London : International Educational and Professional Publisher, 1993. 311 p.
78. *Terminology Starter Guide* / ed. by K. Warburton. Terminology for Large Organizations, 2016. 28 p.
79. The Law Dictionary. URL: <https://thelawdictionary.org/> (date of access: 15.08.2025).
80. Transcripts of "Better Call Saul". *8Flix*. URL: <https://8flix.com/transcripts/> (date of access: 08.04.2025).

81. Wildfeuer, J., Bateman, J. *Film Text Analysis: New Perspectives on the Analysis of Filmic Meaning*. Routledge, 2016. 220 p.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

СПИСОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ
ГРУПИ «ЗАГАЛЬНОЮРИДИЧНЕ ПОНЯТТЯ»

ЛСГ «Загальноюридичне поняття»	Переклад	Спосіб перекладу
Amend, to	Змінити	Еквівалент
Attorney-client confidentiality	Розмова з адвокатом конфіденція	Модуляція
Attorney-client privilege	Адвокатська таємниця	Аналогова заміна
Banking law	Банківське право	Еквівалент
Case law	Прецеденти	Конкретизація
Clerkship	Практика	Аналогова заміна
Competent	Адекватний	Диференціація
Compliance law	Регулятивне право	Еквівалент
Confidentiality	Конфіденційність	Транслітерація
Conflict of interests	Конфлікт інтересів	Еквівалент
Constitutional law	Конституційне право	Еквівалент
Constitutional rights	Конституційні права	Еквівалент
Contract law	Закони про контракт	Калькування
Criminal law	Кримінальне право	Еквівалент
Elder law	Працювати зі старими людьми	Модуляція
Ex post facto provision	Мати зворотню дію	Модуляція
Fair use	Добросовісне використання	Калькування

Judicial system	Судова система	Еквівалент
Law office	Юридична контора	Еквівалент
Legal name	Законне ім'я	Калькування
Legal practice	Юридична практика	Еквівалент
Legal problem	Юридична проблема	Еквівалент
Legal representation	Юридичне представництво	Еквівалент
Make a full disclosure	Розкрити обман	Модуляція
Negotiation	Переговори	Еквівалент
Pro bono case	Безплатна послуга	Описовий переклад
Regulatory law	Регуляторка	Диференціація
Relevance	Ґрунтовність	Диференціація
TCRA compliance issues	Узгодити мільйон різних правил	Генералізація
The rule of law	Верховенство права	Еквівалент
The terms of the deal	Умови угоди	Еквівалент
Under legal precedent	За прецедентним правом	Генералізація
Unintended consequences	Вчинений без умислу	Модуляція

ДОДАТОК Б

СПИСОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ
«СУБ'ЄКТ ПРАВА»

ЛСГ «Суб'єкт права»	Переклад	Спосіб перекладу
Adversary	Опонент	Еквівалент
Arsonist	Палій	Еквівалент
Assailant	Кривдник	Генералізація
Bar	Колегія адвокатів	Аналогова заміна
Civil court	Цивільний суд	Еквівалент
Class representative	Типовий представник по кожному позову	Описовий переклад
Co-counsel	Співконсультант	Калькування
Co-defense	Разом захищати	Модуляція
Confidential informant	Інформатор	Генералізація
Counsel	Захисник	Еквівалент
Criminal	Злочинець	Еквівалент
Defendant	Підсудний	Диференціація
Defense	Захист	Еквівалент
Detective agency	Детективна агенція	Калькування
Drug trafficker	Наркоділок	Еквівалент
Federal institution	Федеральний заклад	Калькування
Federal prisoner	Федеральний злочинець	Калькування
Law enforcement	Правоохоронні органи	Еквівалент
Legal guardian	Законний опікун	Еквівалент
Mercenaries	Найманці	Еквівалент
Opposing counsel	Адвокати протилежної сторони	Описовий переклад

Perpetrator	Нападник	Конкретизація
Plaintiff	Позивач	Еквівалент
Police department	Департамент поліції	Калькування
Prime suspect	Найперший підозрюваний	Калькування
Profit participant	Мати частку прибутку	Модуляція
Property owner	Власник	Генералізація
Prosecutor	Обвинувач	Еквівалент
Regulatory commission	Регуляторна комісія	Калькування
Repeat offenders	Вперше	Модуляція
Right holder	Власник прав	Калькування
Serial killer	Серійний убивця	Еквівалент
Service committee	Комітет із надання послуг	Описовий переклад
State government	Адміністрація штату	Конкретизація
State regulator	Державний регулятор	Калькування
Supplier	Постачальник	Еквівалент
Supreme Court	Верховний Суд	Калькування
Suspect	Підозрюваний	Еквівалент
Tenant	Законний орендар	Конкретизація
Tenth Circuit Court of Appeals	Десятий окружний апеляційний суд	Калькування
Thief	Крадійка	Еквівалент
Witness	Свідок	Еквівалент

ДОДАТОК В

СПИСОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ
«ФАХІВЕЦЬ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ЛСГ «Фахівець юридичної діяльності»	Переклад	Спосіб перекладу
Advisory capacity	В якості підтримки	Модуляція
Advisory counsel	Юрисконсульт	Еквівалент
Ambassador	Посол	Еквівалент
Associate	Компаньйон	Генералізація
Attorney of record	Адвокат	Генералізація
Attorney-at-law	Повірений адвокат	Конкретизація
Cartel lawyer	Адвокат картелю	Калькування
Congressman	Конгресмен	Транскрипція
Contract liason	Начальство	Аналогова заміна
Deputy	Правоохоронець	Аналогова заміна
District attorney	Районний прокурор	Калькування
Equity partner	Рівноправний партнер	Калькування
Esquire	Есквайр	Транскрипція
Federal agent	Федеральний агент	Калькування
Forensic expert	Криміналіст	Еквівалент
Fourth-year associate	Працівниця четвертого класу	Генералізація
High-level associate	Високопоставлений компаньйон	Калькування
Homicide detective	Детектив	Генералізація
Investigator	Детектив	Еквівалент
Judge	Суддя	Еквівалент

Judge advocate	Військова юридична служба	Модуляція
Lead attorney	Ведучий юрист	Калькування
Lead counsel	Головний адвокат	Еквівалент
Legal forces	Юристи	Конкретизація
Lieutenant-governor	Губернатор	Генералізація
Litigator	Повірений	Генералізація
Magistrate judge	Магістратський суддя	Калькування
Mediator	Медіатор	Транслітерація
Officer of the court	Представник суду	Описовий переклад
Paralegal	Секретар	Генералізація
Police officer	Поліція	Модуляція
Pre-prosecution service officer	Реабілітаційний інспектор	Аналогова заміна
Private investigator	Приватний детектив	Еквівалент
Public defender	Призначений адвокат	Генералізація
Senior partner	Старший партнер	Еквівалент
Sex offender	Статевий злочин	Модуляція
Sheriff	Шериф	Транскрипція
Solo practitioner	Самостійна практика	Модуляція
Special agent	Спецагент	Калькування
State Bar	Адвокатура	Генералізація
Sworn officer of the court	Заприсяжений учасник судового процесу	Описовий переклад

ДОДАТОК Г

СПИСОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ

«ЗЛОЧИН»

ЛСГ «Злочин»	Переклад	Спосіб перекладу
Abuse of process	Зловживання владою	Аналогова заміна
Abuse of process	Зловживання владою	Генералізація
Accessory after the fact to the murder	Причетність пост-фактум до вбивства	Калькування
Age discrimination	Дискримінація за віковою	Описовий переклад
Aggravated assault	Напад за обтяжливих обставин	Описовий переклад
Aggravated stalking	Переслідування	Генералізація
Armed robbery	Збройне пограбування	Калькування
Arson	Підпал	Еквівалент
Assassination	Замах	Конкретизація
Assault	Напад	Еквівалент
Blackmail	Шантаж	Еквівалент
Breach of contract	Невиконання контракту	Калькування
Breaking and entering	Незаконне проникнення	Модуляція
Bribe	Хабар	Еквівалент
Burglary	Вторгнення	Генералізація
Civil harassment	Докучання	Генералізація
Conspiracy	Змова	Еквівалент
Contempt of court	Неповага до суду	Еквівалент
Cover-up	Замітання слідів	Описовий переклад
Crime	Злочин	Еквівалент

Criminal damage to property	Пошкодження майна	Еквівалент
Criminal trespass	Злочинне проникнення	Калькування
Defamation	Наклеп	Еквівалент
Destruction of evidence	Нищення доказів	Еквівалент
Destruction of property	Знищення майна	Еквівалент
Disorderly conduct	Хуліганство	Аналогова заміна
Domestic violence	Домашнє насильство	Еквівалент
Double murder	Подвійне вбивство	Калькування
DUI	П'яне водіння	Модуляція
Embezzlement	Незаконне привласнення коштів	Описовий переклад
Ethical violation	Етичне порушення	Калькування
Ex parte communication	Змова зі свідком	Модуляція
Extortion	Шантаж	Еквівалент
False pretenses	Обман	Генералізація
False representation	Обман	Генералізація
False return	Виявлений епізод	Генералізація
False statement	Неправдива заява	Калькування
Falsified evidence	Сфальсифікований доказ	Калькування
Federal crime	Федеральний злочин	Калькування
Felony	Важкий злочин	Описовий переклад
Felony homicide	Тяжке вбивство	Генералізація
Fourth-degree felony	Злочин четвертого ступеня	Калькування
Fraud	Шахрайство	Еквівалент
Graffiti	Граффіті	Транслітерація

Hit-and-run	Втеча з місця ДТП	Описовий переклад
Household accident	Чимось поранитися	Модуляція
Indecent exposure	Непристойне оголення в громадських місцях	Описовий переклад
Infraction	Порушення	Еквівалент
Intellectual property theft	Крадіжка інтелектуальної власності	Калькування
Intentional infliction of emotional distress	Умисне заподіяння моральних страждань	Калькування
Interstate shipment	Крадіжка з перетином кордону	Модуляція
Invasion of privacy	Вторгнення в межі приватності	Калькування
Involuntary manslaughter	Ненавмисне вбивство	Калькування
Lie under oath, to	Збрехати під присягою	Калькування
Littering	Сміття	Модуляція
Malfeasance	Незаконні дії	Генералізація
Malicious persecution	Незаконне переслідування	Модуляція
Manslaughter	Ненавмисне вбивство	Описовий переклад
Misappropriated funds	Зловживання	Генералізація
Misconduct	Професійне недбальство	Описовий переклад
Misdemeanor	Дрібний злочин	Описовий переклад
Misdemeanor shoplifting	Дрібна крадіжка в магазині	Калькування
Money laundering	Відмивання грошей	Еквівалент
Murder	Вбивство	Еквівалент

Murder in the first degree	Вбивство першого ступеня	Калькування
Non-violent felony	Ненасильницький злочин	Генералізація
Obstruction of justice	Перешкоджання правосуддю	Калькування
Offense	Право	Еквівалент
Patent fraud	Шахрайство з патентами	Калькування
Perjury	Лжесвідчення	Еквівалент
Petty misdemeanor assault	Дрібне хуліганство	Аналогова заміна
Petty with a prior	Повторне правопорушення	Генералізація
Physical force against	Застосування сили проти	Еквівалент
Pickpocketing	Кишеньковий злодій	Модуляція
Plotting	Інтригування	Еквівалент
Predicate violation	Тяжке порушення	Генералізація
Prosecutorial misconduct	Порушення при веденні слідства	Описовий переклад
Public intoxication	Пияцтво на людях	Модуляція
Public urination	Прилюдне сечовиділення	Калькування
Racketeering	Рекет	Транскрипція
RICO offense	Правопорушення РІКО	Калькування
Sale of stolen goods	Продаж краденого	Генералізація
Solicitation	Нав'язування послуг	Конкретизація
Spoliation	Навмисне нищення доказів	Описовий переклад
Stolen valor	Носіння чужих нагород	Описовий переклад
Tampering with evidence	Фальсифікація доказів	Еквівалент

Trademark infringement	Порушення права на авторський знак	Описовий переклад
Transportation of stolen goods	Перевезення краденого	Генералізація
Trumped-on charge	Сфабриковане звинувачення	Калькування
Unfair and deceptive trade practices	Недобросовісність	Генералізація
Unlawful detention	Протизаконне затримання	Калькування
Vandalism	Вандалізм	Транслітерація
Violation of traffic laws	Порушення ПДР	Еквівалент
Wrongful termination	Неправомірне розторгнення	Калькування

ДОДАТОК І

СПИСОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ
«ПОКАРАННЯ»

ЛСГ «Покарання»	Переклад	Спосіб перекладу
Community service hours	Години громадських робіт	Еквівалент
Consecutive sentencing	Послідовний вирок	Калькування
Continued sentence	Відстрочений вирок	Калькування
Conviction	Вирок	Еквівалент
Death sentence	Смертельний вирок	Калькування
Disbar, to	Вигнати з адвокатури	Описовий переклад
Disbarment	Вилетіти з адвокатури	Модуляція
Fine	Штраф	Еквівалент
Imprisonment	Ув'язнення	Еквівалент
Incarceration	Ув'язнення	Еквівалент
Jail	В'язниця	Еквівалент
Jail time	Ув'язнення	Генералізація
Life sentence	Довічне ув'язнення	Еквівалент
Pre-prosecution diversion	Позасудова реабілітація	Модуляція
Prior restraint	Зазіхання на свободу слова	Описовий переклад
Probation	Умовне засудження	Еквівалент
Reduced sentence	Пом'якшення вироку	Модуляція
Sentence	Вирок	Еквівалент
Statutory maximum	Максимальний вирок	Еквівалент
Supervised release	Звільнення під нагляд	Описовий переклад
Suspended sentence	Випробувувальний	Еквівалент

	термін	
--	--------	--

ДОДАТОК Д

СПИСОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ
«СУДОЧИНСТВО»

ЛСГ «Судочинство»	Переклад	Спосіб перекладу
A court of law	Суд	Еквівалент
Additional motion	Друге клопотання	Конкретизація
Adjourned	Засідання закрито	Модуляція
Adjournment	Перерва	Еквівалент
Admission of guilt	Визнання вини	Еквівалент
Anticipated advisory sentencing guidelines	Очікуваний діапазон рекомендацій	Описовий переклад
Anticipated criminal history of one	Перша категорія кримінальних судимостей	Генералізація
Anticipated offense level	Очікуваний рівень правопорушення	Калькування
Arraignment	Клопотання	Модуляція
Bail	Вийти під заставу	Описовий переклад
Bail hearing	Слухання про заставу	Калькування
Bar hearing	Профперевірка	Аналогова заміна
Battery charge	Звинувачення в нанесенні тілесних ушкоджень	Описовий переклад
Be entered into unknowingly, to	Завідомо неправочинний	Модуляція
Bring a suit against, to	Подати позов на	Еквівалент
Bring action, to	Судитися	Диференціація

Call to order	Закликати до тиші	Еквівалент
Civil suit	Цивільний позов	Еквівалент
Claim	Справа	Генералізація
Class certification	Визнання позову колективним	Описовий переклад
Class-action	Груповий позов	Калькування
Closing arguments	Завершальний аргумент	Калькування
Coercive order	Вказівка	Генералізація
Confrontation	Справа	Еквівалент
Conjugal visit	Для подружжів	Модуляція
Contention	Справа	Генералізація
Corroborating evidence	Підкріплюючий доказ	Калькування
Counter-sue, to	Подавати зустрічний позов	Описовий переклад
Court procedure	Суд	Генералізація
Courthouse	Суд	Генералізація
Courtroom	Суд	Генералізація
Crime scene	Місце злочину	Еквівалент
Cross-examination	Перехресний допит	Еквівалент
Disciplinary committee	Дисциплінарна комісія	Еквівалент
Disciplinary hearing	Дисциплінарний розгляд	Калькування
Discovery	Витребування доказів	Еквівалент
Emergency hearing	Позасудове засідання	Генералізація
Employment discrimination suit	Позов про дискримінацію на роботі	Описовий переклад
Evidence	Докази	Еквівалент
Evidentiary rules	Правила доведення	Еквівалент

Exclude evidence, to	Вилучення доказів	Еквівалент
Extenuating circumstances	Пом'якшувальні обставини	Калькування
Family dispute	Сімейна суперечка	Калькування
File for a dismissal, to	Закривати справу	Модуляція
Forfeiting bail	Заставу буде втрачено	Модуляція
Hard evidence	Надійні докази	Генералізація
Indemnification	Імунітет	Модуляція
Indicium of reliability	Критерій надійності свідчень	Конкретизація
Indictment	Обвинувачення	Еквівалент
Inter-prison visitation	Програма внутрішньо- в'язничних відвідувань	Описовий переклад
Interrogatories	Опитування	Диференціація
Judge	Суддя	Еквівалент
Judgement hearing	Судове рішення	Модуляція
Jury trial	Процес	Генералізація
Lawsuit	Позов	Еквівалент
Mediation	Посередництво	Еквівалент
Miscarriage of justice	Недоношена юстиція	Калькування
Motion	Клопотання	Еквівалент
Murder trial	Процес, пов'язаний із вбивством	Описовий переклад
Objection	Заперечую	Еквівалент
One-party consent	За законами	Генералізація
Penal code	Кримінальна стаття	Конкретизація
Penalty phase	Стадія покарання	Калькування

Personal dispute	Особистий конфлікт	Калькування
Personal injury suit	Виробнича травма	Генералізація
Petition to withdraw from the case, to	Подати клопотання про самовідвід	Модуляція
Physical evidence	Фізичний доказ	Калькування
Plea negotiation	Обговорення угоди	Диференціація
Plead guilty	Визнати вину	Еквівалент
Pleading	Справи про пом'якшення	Модуляція
Preliminary hearing	Попередній розгляд	Еквівалент
Pre-trial conference	Передсудові переговори	Модуляція
Pre-trial hearing	Попереднє слухання	Еквівалент
Prior	Попередня судимість	Описовий переклад
Probable cause	Достатня підстава	Еквівалент
Probative value	Доказова сила	Еквівалент
Proceedings	Спірні питання	Модуляція
Prosecute, to	Відкривати справу	Модуляція
Prosecution	Обвинувачення	Еквівалент
Recess	Перерва	Еквівалент
Recrimination	Зустрічне обвинувачення	Еквівалент
Reinstatement hearing	Дисциплінарна комісія	Аналогова заміна
Ruling	Судова постанова	Конкретизація
Speedy trial	Невідкладний розгляд в суді	Описовий переклад
Spousal privilege	Імунітет	Модуляція
Subpoena, to	Затребувати через суд	Модуляція
Sue, to	Подати в суд	Описовий переклад
Take into custody, to	Затримати	Диференціація

Temporary emergency guardianship	Тимчасове опікунство	Генералізація
Testimony	Свідчення	Еквівалент
Trial	Процес	Генералізація
Unfounded accusations	Необґрунтовані звинувачення	Еквівалент
Voir dire	Співбесіди з присяжними	Описовий переклад
Your Honor	Ваша честь	Еквівалент

ДОДАТОК Е

СПИСОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ
«МАЙНОВІ ПРАВОВОВІДНОСИНИ»

ЛСГ «Майнові правовідносини»	Переклад	Спосіб перекладу
Access to the property	Заходити на територію	Модуляція
Adverse possession	Оселитися	Модуляція
Compensation	Компенсація	Транслітерація
Down payment	Перша сплата	Диференціація
Endowment	Фонд	Еквівалент
Estate	Нерухомість	Конкретизація
Eviction	Виселення	Еквівалент
Government property	Режимний об'єкт	Конкретизація
Inheritance tax	Податок на спадщину	Еквівалент
Intellectual property	Об'єкт інтелектуальної власності	Конкретизація
Lease	Оренда	Конкретизація
Monetary damages	Грошове відшкодування	Еквівалент
Mortgage	Іпотека	Еквівалент
Of-counsel fee	Гонорар сторонньому консультантові	Описовий переклад
On retainer	Представництво інтересів	Модуляція
Payroll	Видавати зарплату	Модуляція
Property	Власність	Еквівалент
Pro-sandbagging clause	Цей пункт пропонує грошову вигоду	Модуляція
Reimbursement	Відшкодування	Еквівалент

Repeat business	Повторні продажі	Модуляція
Restitution	Відшкодування	Еквівалент
Restraint of trade	Заборона на професію	Генералізація
Sales tax	Податок	Генералізація
Social security check	Пенсія	Аналогова заміна
Social security number	Номер соціального страхування	Калькування
Tax write-off	Списання податків	Калькування
Trust	Траст	Транскрипція

ДОДАТОК Є

СПИСОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ
«ЮРИДИЧНИЙ ДОКУМЕНТ»

ЛСГ «Юридичний документ»	Переклад	Спосіб перекладу
Affidavit	Свідчення	Генералізація
Agreement for the transfer of property	Угода про перехід майна	Калькування
Agreement letter	Згода	Генералізація
Bench warrant	Примусове приведення	Описовий переклад
Brief	Документ	Генералізація
Commitment papers	Направлення на психіатричне обстеження	Описовий переклад
Complaint	Скарга	Еквівалент
Copyright injunction	Заборона на логотип	Конкретизація
Defendant's motion	Заява підзахисного	Генералізація
Deposition notice	Показ, даний під присягою	Описовий переклад
Driver's license	Посвідчення	Генералізація
Eviction order	Ордер на виселення	Калькування
Filing	Подання	Еквівалент
Injunctive relief	Зняти заборону на діяльність	Модуляція
Insurance policy	Страховки	Генералізація
Invoice	Місячний рахунок	Описовий переклад
Lease	Угода	Генералізація
Leave of absence	Відсутній	Модуляція

Legal notice	Юридична цедула	Диференціація
Legal opinion	Експертний висновок	Еквівалент
Letter of resignation	Звільнення	Модуляція
Liability insurance	Страховка цивільної відповідальності	Конкретизація
Malpractice insurance	Страхування від позовів	Описовий переклад
Non-disclosure agreement	Угода про нерозголошення	Еквівалент
Notice of entry	Внести в реєстр	Модуляція
Notice of intent	Повідомлення про наміри	Еквівалент
Original	Оригінал	Еквівалент
Partnership agreement	Угода про партнерство	Калькування
Personal property statement	Заява на особисте майно	Калькування
Petition	Прохання	Генералізація
Plea	Заява до суду	Конкретизація
Plea agreement	Досудова угода	Генералізація
Plea of not guilty	Заява про невинуватість	Калькування
Pleading	Документ	Генералізація
Pre-approval	Попередня угода	Конкретизація
Prepared statement	Письмова заява	Конкретизація
Provisional agreement	Тимчасовий договір	Калькування
Provisional approval	Попереднє схвалення	Еквівалент
Receipt	Квитанція	Еквівалент
Resident lease agreement	Договори на оренду	Генералізація
Restraining order	Заборонний судовий наказ	Описовий переклад

School record	Шкільний атестат	Конкретизація
Signed release	Завірені витяги	Конкретизація
Statute	Законодавчий акт	Еквівалент
Statute of limitations	Закон про позовну давність	Еквівалент
Stipulation	Умови	Генералізація
Submission	Подання	Еквівалент
Sworn-and-notarized statement	Завірені свідчення	Генералізація
Tax roll	Податок	Генералізація
Third-party authorization	Згода третьої особи	Калькування
TRO (temporary restraining order)	Тимчасова постанова	Генералізація
Warrant	Ордер	Еквівалент
Will	Заповіт	Еквівалент

SUMMARY

The thesis is devoted to the study of the specifics of the reproduction of legal terminology from English into Ukrainian based on the material of the TV series “Better Call Saul” (2015) translated by the studio “Hurton” (2015). The purpose of the study is to classify the legal terminology used in the series and to conduct quantitative analysis of the ways of its translation. The object of the study is English legal terminology. The subject of the study is the ways of translating legal terminology from English into Ukrainian.

The theoretical basis of the study is the works of domestic and foreign scholars devoted to the features of the film, the problem of defining the concept of "term", the study of legal terminology, its classification and ways of its translation and the specifics of film translation. During the research the peculiarities of film as a polysemiotic phenomenon were defined. The approaches to defining the notion of “term” and its characteristics were summarized. Additionally, the notion and classifications of legal terminology were studied. The features of film translation were identified. The ways and features of translating legal terminology from English into Ukrainian were demonstrated.

The practical part of the study includes an analysis of the translation methods of 405 units of legal terminology. The terms were classified into lexical-semantic groups. A quantitative analysis of the ways of translating legal terminology based on the research material was conducted and the most common among those presented was identified. It was found that the peculiarities of translating legal terminology from English into Ukrainian lie in the polysemantic nature and synonymy of legal terminology, as well as in the difficulties caused by the differences between the languages and legal systems of their countries.

Key words: *film discourse, film translation, legal terminology, classification of legal terminology, the ways of translation.*